

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—VOL. 717.

CHICAGO, ILL., 9. junija (June 9th), 1921.

LETO—VOL. XVI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

RESIGNIRANCI.

V vseh gibanjih je bilo najti ljudi, ki niso mogli vstrajati do konca v borbi. Primanjkovalo jim je energije, močne volje niso imeli, pa so se umaknili na stran. Delo za tiste ki so ostali je bilo težje, sadov uspehov pa so bili vsi enako deležni. Vedno so se našli ljudje, ki so hoteli doseči zmage brez bojev, ki so hoteli sadove, dajanje žrtev pa so prepuščali drugim.

In razočaranja na vseh koncih in krajih. Imeli smo krasne načrte, ki pa jih ni bilo mogoče izvesti. Imeli smo volitve, toda dobili smo le malo glasov, mnogo manj, kot si pričakoval ti. Trudiš se, agitiraš dan na dan, vidnih uspehov pa ni opaziti. Delo se ti zdi brezplodno, zato se umakneš na stran. Naj delajo drugi če hočejo, zate je boj končan. Tudi priznanja nisi dobil za svoje delo, čemu bi se torej še nadalje mučil? In zato si vrgel puško na stran. Izmučen si, razočaran nad vsem svetom in nad samim seboj, in zato nas zapuščáš.

V času, ko se stvari obračajo nam v prid v Zedinjenih državah in po vsem svetu; v času, ko nam vse nasprotno časopisje posveča več pažnje kot kedaj poprej, ko je vsa organizirana družba sedanjega reda v boju proti nam, se umikajo resigniranci iz naših vrst, kakor so se umikali iz vseh bojev v zgodovini sveta. Eni vstrajajo; drugi omagajo; tretji obupajo. Boj pa se nadaljuje, kakor da ni bilo nikoli resignirancev, razočaranih in obupajočih ljudi. Borba med starim in novim, med kivicco in pravico, mora iti naprej.

Mišljenje ljudstva se stopnjeva spreminja. Ako se nazori ljudstva hipno spremene, je to nenaravno in temu sledi razočaranje. Pred kratkim ni ta in ta človek še nič mislil. Potem je počasi, ali pa nenadoma spoznal, da se mu gode krivice, ki vpijejo do neba. In se niti ne čudi, kako da jih ni spoznal že pred leti, ko niso bile nič manjše kot so danes. Postane bojevnik, začetnik v armadi borecev pravice proti krivičnosti. Vidnih uspehov pa ni kljub bojem, kljub zapravljenim dnevom in večerom, kljub drugim žrtvam. Nič se ni spremenilo od večeraj in se menda nikdar ne bo. Pa se prične umikati.

Posameznik ne more opaziti uspehov in naporov posameznika. Ampak treba je pogledati nazaj pet let, dvajset let in še dalj nazaj. Primerjajte socialistično gibanje danes z onim pet let nazaj, In videli boste razliko in uspehe, ki so zasluga celote, zasluga vse bojujoče armade socialističnega proletarijata.

Kdorkoli je v naši armadi, naj ne pričakuje priznanj pri svojem delu za naše cilje. Kdo naj daje priznanja? Tista nezavedna masa, katero šele skušamo pridobiti v naše vrste? Ali tisti, ki se bore tako kakor ti sam? Najboljša nagrada, ki je moreš dobiti je ta, da si spoznal svoj cilj, da veš kaj hočeš in da skušáš dobiti to kar hočeš. Če si v svojem spoznanju že prišel tako daleč, tedaj ni nevarnosti, da resigniraš, da vržeš puško v stran.

Delo za socializem je največji čin, ki ga moreš prinesiti na oltar napredka človeške družbe. Plemenitejšega dela ni. Kdor pusti to delo, je mrtev, mrtev za družbo bodočnosti. Tak človek je duševno in moralno preminul; omagal je na pohodu najplemenitejše armade, ki bo kljub resignirancev dosegla svoj cilj.

Še vedno jih veliko ostane, ki ne izgube upanja, ki jih spremlja pogum in vstrajnost; natančno vedo, da bodo dosegli ravno to kar hočejo doseči. Izpopolnujejo se in izobražujejo. Svoje nauke širijo med tiste, ki jih še ne poznajo. Njihova baklja meče žarke spoznanja med najširše mase. In-novi bojevniki se jim pridružujejo, kakor v vseh bojih med starim in novim v zgodovini. Tako se bo nadaljevala ta pot, dokler ne pade kapitalizem, na njeogvih razvalinah pa se zgradi socialistična družba.

Naša armada nima iluzij. Naši bojevniki vedo, da pot do našega cilja ni ravna in gladka. Gore je treba preplezati, skale preskočiti, reke prebresti. Tak je boj.

Nič ne de. Kdor je bojevnik za družbo bodočnosti, se ga ne straši. V boju smo zato, da zmagamo in zmagali bomo. Šli bomo skozi nevihte, skozi viharje, končno pa bo posvetilo solnce, ki bo naše solnce.

Torej čemu se strašite? Čemu izstopate iz bojnih vrst? Čemu neaktivnost? Sedeti ob strani ni boj. Trkanje na prsa, da ste z nami, ne pomeni, da ste z nami. Vaše trkanje in vaše zagotavljanje nam ni v nikakršno pomoč. V škodo da, toda ne v pomoč; kajti s svojo neaktivnostjo ustvarjate razpoloženje za neaktivnost tudi med drugimi. Iz delavcev delate žive mrtvece, ustvarjate armado, ki ne more ne bežati, ne napredovati, ki je le armada lesenih kitajskih vojakov, v katero streljajo vaši in naši nasprotniki. Ti leseni vojaki pa čutijo strele, ker niso iz lesa. Krize občutijo, kakor vsi drugi; pomanjkanje, izkoriščanje in druge nadloge, posledice današnjega reda, jih tepejo kakor vse druge. In vendar ne verujejo v boj

za svoje lastne interese. Morda je bil kdo nekaj časa aktiven, pa ni šlo vse tako kakor je pričakoval, sistem se ni izpremenil v času njegove aktivnosti, napor armade zavednega delavstva niso prinesli vidnih rezultatov. Pa je izstopil. Nad svojo aktivnostjo je izrekel smrtno obsodbo. In vse, kar je mogel storiti, je bilo jemanje poguma tistim, ki so komaj pričeli prihajati k spoznanju. Ogromno je morje takih mrtvih ljudi, ki pa so živa telesa z mrtvimi dušami. Ali naj radi njih preneha naš boj? Radi resignirancev, ki so v par korakih omagali, pa si pri tem še domišljajo, da drugi, ki so ostali v vrstah, korakajo prepočasi!

Kdor noče ostati v boju, naj leže in si spočije. Leže lahko govori, lahko kritizira, lahko zabavlja današnjemu redu, toda nevaren mu ni več.

Tisoče jih je odstopilo. Stotisoče se jih je pridružilo. Razrahljale so se nekoliko naše vrste, toda naša moč ni opešala raditega. Strah nasprotnikov to potrjuje. Njihova besnitev, njihovi napor, da nas potlačijo, so nam v spodbudo.

Cilj je naš. Socialistične družbe ne more preprečiti nobena človeška sila. Toda pride stopnjeva, kakor si se tudi ti razvil stopnjeva iz jamskega človeka, iz primitivnega barbara v človeka, ki pa še dolgo ne bo popoln. Nauči se spoznavati razvoj, pa ne bo razočaranj.

Kooperacijo hočemo. Socializem sloni na nji. Brez nje je sploh neizvedljiv.

Če si bojevnik, ne izogibaj se boja. Pridruži se organizaciji, kajti brez nje ne šteješ nič. Izpopolnуй se v znanju. Vsaka armada mora biti izveščana, če sploh hoče biti armada. In naša je odvisna od pouka. Socializem hoče doseči, zato se mora učiti spoznavati socializem. Ako misliš, da spadaš v tako armado, vstopi v vrsto. Ako si v dvomu, stoj ob strani in glej. Bodo pa drugi izvojevali tudi tvoje boje...

V Chicagi se na raznih vogalih obdržujejo poulični govori, kar je po ustavnih pravicah dovoljeno. Policaji, ki ne vedo mnogo o konstitucionalnih pravicah, o svobodi govora in druge take reči, pa večkrat nadlegujejo poulične govornike, češ, da so nevarni državi. In tako se je dogodilo, da sta bila pred kratkim zopet aretirana dva taka govornika, ker sta govorila "strašno radikalno". "... mi imamo moč, porabimo jo!" je kričal govornik. Policaja, ki sta ga slišala, sta mu pa dokazala policijsko moč. Ampak razočaranje, ki je sledilo na policijski postaji — to so pogledali. Ta radikalec sta bila vposljejna od politične mašine čikaškega župana, da sta agitirala za kandidate republikanske stranke za sodnike. In policaja — kako sta se čudila! Če izgubita delo, se bosta šele čudila.

Mnogobrojni čitatelji buržvaznih listov pripadajo delavskemu razredu. S čitanjem teh listov oni pomagajo buržvaziji v izkoriščanju delavcev, ker je buržvazijski tisk eno najjačjih sredstev, da delavce obdrži v nespoznanju in suženjstvu. — Karl Liebknecht.

SEMINTJA.

Plemenski spopadi. — Japonski imperializem v Sibiriji. — Mizerne razmere ruske visoke gospode. — Vlada drhali. — Kongres tretje Internacionale. — Zbor Ameriške federacije dela.

Dne 31. maja 1921 so izbruhnili v Tulsu, Oklahoma, plemenski izgređi. Okoli sto ljudi, večinoma črnec, je bilo ubitih, na stotine ranjenih, hiše črnec požgane, njihove trgovine razdejane. Vzrok? Nekateri trdijo, da je policija aretirala nekega črnca, ker je nadlegoval belo žensko. Skupina belokožcev se je pravljala, da ga vzame iz ječe in linča, črnici so za ta načrt izvedeli in ga prerpečili. Druga verzija je, da so se spopadi pričeli vsled naraščajočega vpliva črnec in razvijanja njihovih trgovin. Tretja, ker se hočejo belokožci polastiti oljnih polj, ki jih lastujejo črnici, in četrta, ker črnici delajo, medtem, ko je mnogo belopoltnih delavcev brez posla. Kaj je pravi vzrok? In kaj je bil vzrok enakim izgređom in pobojem v Chicagi, Omahi in East St. Louisu? Ta mesta niso na jugu ameriške Unije. Belopoltno prebivalstvo na jugu je tradicionalno sovražno črnecem, medtem, ko jih je sever osvobodil suženjstva. Sedaj se jih tudi na severu republike preganja. Ne šele sedaj, ampak vse od časa, ko so se pričeli naseljevati na sever.

Plemenska sovraštva izhajajo iz davnih časov, še predno je Bog ustvaril človeka po svoji podobi. Ta podoba pa ima še vedno vse živalske instinkte, ki so le deloma ublaženi, ali pa tle v notranjosti človeka. Ko žine iskra in pade na ugodna tla, se užgo. Nedolžni ljudje so plačali v Tulsu s svojim življenjem barbarizem, ki je še v človeku. Tisoče jih je brez domov, mnogo se jih muči po bolnišnicah. V plemenskih bojih v Zedinjenih državah je navada, da le črnici padajo in da se požigajo le njihova domovja. Potem se pa zgražamo in kažemo na svoj madež — dan ali dva, nato pa na vse skupaj pozabimo.

Črnici prihajajo na sever in odjedajo kruh belopoltnemu delavstvu. Črnici se naseljujejo med belopoltno prebivalstvo in stem znižujejo vrednost stavbišč in poslopij. Trgovine črnec odvezajo promet trgovinam belokožcev. Torej je pripisati tudi plemenske boje gospodarskim vzrokom, kakor vojne. Deloma da. Ljudstvo ni še prišlo tako daleč, da bi spoznalo nepotrebnost bojev, kakor so plemenski izgređi v Ameriki in vojne kapitalističnih držav. Kruha je na svetu dovolj za vse, bogastva dovolj še za štirikrat toliko ljudi, kakor jih je. Vojne in boji med plemeni bodo izginili, kadar izgine žival iz človeka.

Prebivalstvo Sibirije želi mir. Tega ne dopuste razni pustolovski ruski generali, ki jih podpira Japonska. Ti razbojniški elementi se zbirajo okoli Vladivostoka, v senci japonskih bajonetov. Revolucionarna sibiriska vlada bi z njimi počistila v nekaj tednih, ampak Japonci zahtevajo, da mora v deželi vladati red in mir. Razbojniške čete, lojalne carizmu, so ponovno napadle Vladivostok. Rusi so jih porazili, ampak japonske čete ne dopuste, da bi se te uničujoče elemente popolnoma uničilo. Kadar se to zgodi, bi japonski izgovor, da morajo njihove čete ostati v deželi, da skrbe za "mir in red", postal ničev. Miru in reda pa v Sibiriji še ne bo, kajti ruski reacionarji, japonsko vojaštvo in francoske intrige so se vrgli na Sibirijo z vso silo. To se bo nekoč nad Japonsko maščevalo.

Rusija se je povrnila v kapitalizem. In komunizem v Rusiji je skrahiral. To ve povedati ameriško č-

sopisje. Ali Rusija se ni povrnila v kapitalizem in komunizem ni skrahiral. Rusija ni imela kapitalizem, kakor ga poznamo mi; komunizem ni mogel skrahirati, ker ni bil niti uveden. Rusija bo imela socializem, toda se bo uveljavljal počasi. Čez noč se ne more spremeniti ljudi in ni se jih moglo spremeniti niti v Rusiji. Medsebojna trgovina bo v Rusiji dovoljena. Vršila se je tudi dosedaj, toda je bila ovirana, ker ni bila dovoljena. Privatna iniciativa v malih podjetjih se bo v bodoče podpirala, velika podjetja pa bo upravljala država. In nad vsem bo imelo kontrolo delavstvo. Delavska vlada bo ostala na krmilu in bo vodila Rusijo po potih evolucije človeka v socializem. Napravila bo za socializem danes toliko, kolikor je z današnjimi ljudmi danes mogoče. V kapitalizem pa se ne bo povrnila, ne v ameriški kapitalizem. Reakcionarji, ki sanjajo o povratku carizma, ne bodo dočakali tega povratka, ker ga nikoli ne bo. Njihova vloga je bila v Rusiji odigrana s padcem monarhije in najbolj okrutnega nazadnjaškega sistema na svetu.

Ruski admirali, generali in drugi častniki ter aristokratje žive v Carigradu v najmizernejših razmerah. Eni so strežaji v hotelih, drugi pomivajo posodo v restavracijah in čistijo piljuvalnike. Sin grofa Sturmerja, bivšega ruskega ministerskega predsednika, čisti čevlje. Princezinje prodajajo rože in časopise. Vsa ta golazen, ki je nekoč srkala življenjski mozek ruskega ljudstva, je bila z generalom Wranglom, ko je bil še v posesti Krimeje. Prodiranje v Moskvo se ni posrečilo in sedaj mora ta gospoda okušati to, kar dan za dnem okuša milijone in milijone ljudi. Kapitalistično časopisje se ne zgraža raditega, ampak, ko se gre za te ruske pijavke, ima polno simpatij in plaka nad njihovo nesrečo. Delo pa ni nesreča. Prišel bo tudi v druge dežele čas, ko bo morala delati vsa visoko gospoda. Ker se ni naučila nobenega koristnega poklica, bo morala opravljati ista dela, ko jih opravljajo ruski aristokratski begunci v Carigradu.

V Gornji Šleziji vlada drhal, ki ropa in napada. V teh početjih se odlikujejo Poljaki. Strelniki oddelki poljskih čet ustrelje vsaki dan število ljudi za različne prestopke. Na ta način hočejo ostrašiti drhal, da ne bi ropala in ubijala. Če bi Rusi na tak način delali mir in red, bi bilo kričanja o njihovi strahovladni. Poljakom pa so grehi oproščeni. Ali kjerkoli zavlada drhal, je treba proti nji rabiti orožje in rabila ga je proti nji tudi sovjetska Rusija v začetku preobrata.

Pueblo in okoliška mesta v Coloradi je zadela katastrofa povodnji, kakršne še niso imeli. Več stotin ljudi je potonilo, škode je na milijone. Redni oblastni aparat v Pueblu ni funkcionira in vlado je prevzela oborožena sila in proglasila preki sod. Prisili vsakega, ki živi v mestu, pomagati pri rešilni akciji. Kdor noče pomagati, mora iz mesta. Enega, ki je okoli postopal in gledal, ko so delali drugi, so vojaki ustrelili.

Kadarkoli preneha funkcionirati vsled kakih izrednih razmer redni vladni aparat, postane ljudstvo drhal, ki je sama na sebi tudi povodenj in deluje kakor povodenj. Proti nji se nastopa s silo, najsibo v Rusiji, Gornji Šleziji ali kjerkoli.

Za žrtve plemenskih bojev v Tulsi se je organizirala pomočna akcija. Namesto požganih domov črncev jim bodo postavili nove. In vse Zedinjene države so priskočile na pomoč prebivalstvu v Pueblo in drugih coloradskih mestih, prizadetih vsled poplave. Toliko daleč smo napredovali. Sicer se bodo dobili ljudje, ki bodo skušali tudi iz te nesreče obogateti na en ali drug način, ampak v splošnem je človek pripravljen pomagati človeku, kadar je v sili. Napraviti pa bo treba še nekaj korakov, da bodo ljudje pomagali drug drugemu tudi kadar niso v sili.

V Moskvi se vrši kongres tretje Internacionalne. Manifestacijskega pompa ni toliko kakor ob času zad-

njega kongresa. Rusija se pripravlja za gospodarsko rekonstrukcijo, kajti njeni sovražniki so začasno poraženi in civilna vojna je v glavnem končana. Sedaj se prične delo. Revolucije v zapadno evropskih deželah se niso dogodile in ekonomski razmere prihajajo polagoma v normalnejši tir. In taktika tretje Internacionalne se jim bo morala prilagajati, ako bo hotela živeti, kakor se jim mora prilagajati ekonomska politika sovjetske Rusije. Socialni preobrat se vrši, četudi ne tako hitro, kakor želimo, ampak vrši se. Delegete na kongresu tretje Internacionalne pa imajo priložnost formulirati taktiko, ki bo vodila v združenje zavednega mednarodnega delavstva, da bo kot tako sposobnejše vršiti svoje boje za socializem.

Ameriška delavska federacija obdržuje svojo konvencijo v Denverju, Colo. Zboruje v času, ko je ves mogočni ameriški kapitalizem v sistematičnem boju proti strokovno organiziranemu delavstvu. Če se hoče delavstvo uspešno postaviti v bran, bo moral temeljito pomesti z reakcionarno taktiko Ameriške delavske federacije. Toda delavstvo se bolj zanima za "sportne vesti", ki na dolgo in široko opisujejo, kako se pripravljata Dempsey in Carpentier na roko-borbo, malenkostnim, starokopitnim elementom pa pusti, da mu vodijo njihove organizacije. Ameriško delavstvo bo moralo doživeti še številne poraze in vojevati mnoge brezplodne boje, predno bo postalo zavednejše in se organiziralo na socialistični podlagi. Cilj delavstva mora biti vse nekaj več kakor pa samo skrajšanje delavnika in povišanje plač. Ko se loči A. F. of L. od te taktike, bo tudi ameriško delavstvo prešlo v pravi razredni boj. Na denverski konvenciji se opažajo znamenja, da se bližamo prehodni dobi tudi v Ameriški delavski federaciji.

Nova smer napram kmetom v Rusiji.

Nikolaj Lenin.*)

Vprašanje, da se nadomesti asesment**) z obdavenjem je politično vprašanje, ker se nanaša na zadržanje kmečkega prebivalstva napram delavskemu razredu. Odnosaji med tema dvema glavnima slojema se lahko potisnejo v dve smeri: v kooperacijo ali pa v medsebojni boj. Pot, ki si jo bomo izbrali, bo odločila usodo revolucije. Zato je potrebno, da pazno analiziramo ta problem in pregledamo naš sedanji položaj. Poudariti moram, da so postale razmere kmečkega ljudstva kritične, posebno vsled vojne demobilizacije in pa vsled slabih letin, in vse to vpliva nanj, da se nagiba k buržvaziji in proti delavstvu.

Socialna revolucija v deželi, kjer je kmečko prebivalstvo v večini, se mora voditi potom naredb, ki bi bile nepotrebne v visoko razvitih kapitalističnih deželah, kjer najemno industrialno in agrarno delavstvo predstavlja večino prebivalstva. Situacija v Rusiji je drugačna. V Rusiji je industrialno delavstvo v manjšini, medtem, ko so mali kmečki posest-

*) Leninov govor na kongresu ruske komunistične stranke dne 15. marca 1921.

(Prevedeno iz lista "The Worker's Council", organ za propagiranje tretje Internacionalne.)

**) Asesment v tem slučaju pomeni rekvizicijo poljskih pridelkov v prvi vrsti žita. Kmetom je bilo določena gotova količina pridelkov za njihovo porabo in za semena, drugo so morali oddati vladi. Ker kmetje niso hoteli povsod prostovoljno oddajati svojih pridelkov, so jih morale sovjetske oblasti jemati s silo, ker so jih v to prisilile razmere.

niki v veliki večini. Za uspeh revolucije, v taki deželi bi bilo potrebno, da se izvrše socialne revolucije v eni ali večih visoko razvitih deželah, toda ta pogoj se še ni realiziral. Alternativa sedaj je kooperacija med delavstvom, ki kontrolira državo, z večino kmečkega prebivalstva. Taka koalicija se mora izpolniti na najširši podlagi. Agitacijo zanjo se mora vršiti otvorjeno. Politično trikarstvo tu ne sme najti mesta in kjer se dogaja, ga je treba strogo obsoditi. Razrede se ne more varati. Za politično izobrazbo mase smo zadnja tri leta mnogo prispevali. Izkušnje, ki smo jih pridobili v revoluciji in v upravi, so nas naučile, da je potrebno jasno označiti to, da interesi med tema dvema razredoma niso enaki in da zahteve malih kmečkih posestnikov niso enake zahtevam industrijalnega delavstva.

Mi smo uverjeni, da je mogoče socialistično revolucijo v Rusiji obvarovati edinolno potom koalicije s kmečkim ljudstvom, ker ostale dežele še niso prišle v periodo revolucije. Na shodih, na sejah, v časopisju, povsod moramo govoriti resnico o tej zadevi. Mi ne smemo skrivati fakta, da je kmečko prebivalstvo nezadovoljno z obstoječimi razmerami in nima volje živeti v bodoče pod sedanjimi uredbami. V tem oziru je kategorično izreklo svoja mnenja, mi pa se moramo zediniti, da analiziramo in skušamo rešiti ta problem. Vprašajmo kmečke posestnike, ali hočete iti nazaj, ali hočete obnovev privatne lastnine kot je bila, ali hočete svobodno trgovanje in pri tem priti pod nadvlado zemljiških veleposestnikov in kapitalistov? Nauki zgodovine prejšnje revolucije in elementarni zakoni ekonomije dokazujejo te neizbegljive posledice. Če analiziramo to stvar in vprašamo samega sebe, če je v korist kmečkemu ljudstvu, da se loči od delavstva in pusti, da se dežela vrne pod upravo veleposestnikov in kapitalistov, bomo izprevideli, da kljub gospodarskim diferencam med kmeti in delavstvom, bodo kmetje na naši strani.

Antagonizem med različnimi skupinami zemljiških posestnikov je skoro popolnoma prešel, zemlja je bila razdeljena in viri izenačeni. Dva nasprotujoča si ekstrema v ruskih vaseh iz prejšnjih časov, posestnik zemlje in najemnik, sta izginila. Toda ali more biti ta razred kmetov zadovoljen? Ako je kdo izmed komunistov verjel, da se more ekonomsko uredbo malih kmečkih posestnikov spremeniti v treh letih, je bil sanjač in takih sanjačev je bilo med nami precej. Kako bi sploh mogla taka dežela pričeti s socialno revolucijo brez sanjačev? Praksa pa je pokazala, kako važno vlogo lahko igrajo eksperimenti v kolektivnem poljedelstvu. Ti eksperimenti so pokazali negativne rezultate, četudi so ljudje, ki so šli na deželo ustanavljati komune, imeli najboljše namene, ampak so bili brez vsakega znanja o upravljanju gospodarstva. Nobeno čudo ni, da jim je izpodletelo v njihovih poizkusih. Preiti moramo skozi generacije, predno bodo spremenjene navade in psihologija malega kmečkega posestnika. Zelo pa se lahko vpliva nanje le z materialno podlago, z različnimi poljedelskimi stroji in elektrifikacijo. Ko govorim o generacijah, s tem ne mislim stoletja, ampak predno dobi-

mo traktorje in druge poljedelske stroje ter elektrizaro tako veliko deželo, moramo imeti v mislih vsaj desetletja.

Vprašanje je, kako doseči to, kar nameravamo. Mi moramo skušati zadovoljiti zahtevam kmetov, katere do sedaj še nismo zadovoljili. Kmetje so opravičeno nezadovoljni in ne bodo zadovoljni. Mi moramo izjaviti, da se take razmere ne smejo nadaljevati. Kako se naj zadovolji kmete? Kadar spoznamo njihove potrebe, bomo znali odgovor. Agrikultura ekonomija nas uči, da so glavne potrebe tega razreda: svoboda zamenjavanja in prilike dobivati blago in produkte. Kaj pa koristi svobodno izmenjavanje, ako ni ničesar za zamenjati? Svoboda izmenjavanja vodi v kapitalizem. Ona sestoji v zamenjavanju blaga. Tisti, ki so se naučili ABC o marksizmu, vedo, da izmenjavanje ustvarja razrede.

Ali more komunistična stranka pristati v svobodo izmenjavanja? Ali ne bi bilo to v protislovju s njenimi načeli? Nato moramo mi odgovoriti, da praktična rešitev tega problema ni lahka stvar. Jaz lahko vidim že naprej in vem iz pogovorov s sodrugi, da bo projekt obdavljenja namesto asesmenta prinesel dovoljenje za lokalno trgovino. Natančnejši načrt, ki bo določal meje in delokrog tem izmenjevalnicam, bo izdelan, kadar pride stvar pred tozadevna zakonodajna telesa. Naša stranka, kot vladna stranka, naj stvar načelno sprejme, in naj obrazloži svoje stališče vsled te ločitve od stare taktike. Kar bo kongres sprejel, bo postal zakon republike. Vprašanje mora biti tudi rešeno in kmetje morajo biti o tem takoj obveščeni. Ves naš aparat se mora vpseliti, da privedemo naš načrt v življenje. Najprvo moramo pričeti teoretično in iznajti, če moremo do gotove meje vspostaviti svobodo trgovine, kapitalistična ustanova za male zemljiške posestnike, ne da bi pri tem izpodsekali glavne korenine proletarske vlade.

Mi lahko dobimo gootvo količino raznega blaga, ki ga pod kontrolo proletarske države spravimo na trg. To nam bi pomagalo ojačati politično in ekonomsko moč. Trgovina bi pomagala k večji vitalnosti naše agrikulture, ki je vsled vojne zastala, kar je imelo na drugi strani za posledico gospodarsko demoralizacijo. Priložnosti za kupčevanje bodo okrepile gospodarsko življenje na deželi in mi se moramo zateči k temu sredstvu. Če bo to kupčevanje dalo v zameno deželi za njeno blago gotovo količino živil, ki bi odgovarjala potrebam mestnega prebivalstva, tedaj bi se vladna moč delavstva še pojačala. Kmetje žele izvedeti, če morejo delavei, ki kontrolirajo delavnice in tovarne, vspostaviti z njimi trgovske vezi. Realizirati moramo, da se v agrikulturni deželi z omejenimi prometnimi sredstvi, kjer ima vsak kraj svoje posebne razmere, mora dopustiti gotovo mero svobodne trgovine v delokrogu lokalne agrikulturne pokrajine in pokrajinske industrije.

V tem oziru so bile narejene napake in bil bi zločin, če bi se jih branili priznati ali če jih ne bi skušali razumeti. Mi nismo uveljavili mnogotere neredbe ali pa nismo znali kako jih uveljaviti. Imeli

smo pač posebne razmere. Prisiljeni smo bili vpsiliti vse naše sile za vojno in pri tem zanemarjati ekonomsko življenje dežele. Čudež je, da smo prišli skozi te boje tako daleč. Ta čudež seveda ni prišel iz nebes, ampak od prizadetih ekonomskih interesov delavstva in kmetov, ki so skupno nastopali za obrambo dežele proti napadom kapitalistov in veleposestnikov. Fakt postoji, ki ga ne smemo prezreti, da smo šli v naših prizadevanjih dalj kot bi bilo potrebno, najsibo s teoretičnih ali praktičnih ozirov. Mi lahko dopustimo lokalno trgovanje do precejšnje mere, kar ne bo oviralo, ampak utrdilo politično moč proletarijata. Način, potom katerega se bo to izvedlo, odvisi od praktičnih izkušenj. Moja funkcija tukaj je vam dokazati, da je stvar teoretično mogoča. Delavstvo kontrolira državo in ker ima v posesti gotove vire blaga, ga lahko postavi na trg in s tem zadovolji potrebam kmetov potom lokalne izmenjevalnice.

Kooperative.

Potrebno je reči nekaj besed o lokalni ekonomski izmenjevalnici. Predno grem na to stvar, se moram dotakniti kooperativ. Mi potrebujemo kooperative za lokalno trgovino. Naš program vzdržuje stališče, da se morajo kooperative, katere je nam pustil kapitalistični red, ohraniti da nam služijo kot distributivna središča. Ali smo vporabili kooperative kot bi bilo potrebno? Ne dovolj. To je pripisati napačni politiki in vojni.

V kooperativah so se razvili elementi, ki se vsled ekonomskih razlogov nagibajo na stran menševikov in socialnih revolucionarjev. To je zakon kemije in mi ne moremo proti njemu ničesar napraviti. (Smeh.)

Menševiki in socialni revolucionarji so zavedno ali nezavedno interesirani na restavriranju kapitalizma in pomagajo Judeničem. Tudi to je zakon. Mi se moramo bojevati proti njim in se braniti. Ali pa moremo vstrajati na stališču, kakor stojimo sedaj? Vezati naše roke bi bila napaka. Raditega predlagam sledečo rezolucijo, tikajoča se kooperativ:

"Z ozirom na fakt, da je resolucija devetega kongresa ruske komunistične stranke bazirana na principu asesmenta, ki se ga je sedaj nadomestilo z obdavčenjem v blagu, proglašam deseti kongres ruske komunistične stranke prejšnjo resolucijo za neveljavno in nalaga centralnemu odboru, naj vodi potom stranke in sovjetskih sklepov taktiko, ki bo vodila v izboljšanje in razvijanje kooperativ v soglasju s programom ruske komunistične stranke in se jih prilagodi namesto sistemu asesmenta sistemu obdavčenja v blagu".

Sklep devetega kongresa nam je vezal roke. Kooperative je določil pod kontrolo komisarja živilskih potrebščin. Komisarijat potrebščin je dobra institucija toda dati kooperative pod njegovo kontrolo in vezati naše roke je politična napaka. Instruirati moramo centralni odbor, naj išče pota in sredstva, da izpopolni premeno v tem oziru. Nahajamo se v času, ko so potrebne mnoge premembne naredbe. Ena stvar je gotova: z resolucijo devetega kongresa se je

misli, da bo šlo naše gibanje po ravni črti. Resnično pa smo križkražili. V premenitvi naše resolucije poudarjamo važnost kooperativnih organizacij.

Kedaj naj uvedemo novi sistem? Ne preje, dokler se ne spravi pridelke, torej čez več mesecev. Ali bo novi sistem enak vsepovsod? Nikakor ne. Meriti centralno Rusijo, Ukrajino in Sibirijo z enako mero bi bilo nespametno. Jaz priporočam kongresu, naj ta načrt, tikajoč se svobodnih izmenjevalnic, sprejme in ga razglasi kot svoj odlok. Centralni odbor bo potem razposlal okrožnico s sledečimi sugestijami: Ne prenažite se v izvajanju novega načrta; delajte v korist kmetov ne da bi pri tem ogrožali interese delavstva. Študirajte in preiskujte različne načrte potom praktičnih izkušenj, nam pa pošljite poročila o rezultatih. Potem bomo imenovali posebno komisijo ali več komisij, ki bodo raziskovale poslani material in napravile potrebne zaključke. Če hočemo biti sigurni našega dela, moramo iti pazno čez nabrani material in šele potem napraviti končni načrt.

Mi sedaj vemo, kje lahko dobimo potrebščine. Naša ekonomska pozicija v delokrogu internacionalnih odnošajev se je znatno izboljšala. Ekonomski dogovori, ki jih obdržujemo z različnimi vladami, nam bodo omogočili svobodno izmenjavanje potrebščin s kmeti. Vem, da se dobe ljudje, ki se smejejo tem našim propozicijam. V Moskvi imamo sijajno zbranje birokratičnih intelektualcev, ki skušajo ustvarjati "javno mnenje". Oni se norčujejo iz te "transformacije" komunizma. Slikajo ga kot človeka z bergljami pod pozduho in z obvezano glavo. Čul sem take šale, ampak to so šale birokratov ali pa bedakov.

Rusija je prišla ven iz vojne kakor človek, ki je bil pretepen skoro do smrti. Sedem let so jo pretepali. Kdor misli, da moremo izhajati brez bergelj, ni v stanu zapopasti situacije. Ker v druge dežele še ni prišla revolucija, bomo morali delati desetletja za rehabilitacijo Rusije. Mi si lahko dovolimo zapraviti milijone in tudi milijarde naših naravnih bogastev, da pridobimo sodelovanje razvitega kapitalizma. To se nam bo končno v polni meri izplačalo.

Kako naj se počutimo po sedemletni vojni, če čutijo druge, bolj razvite dežele, še vedno posledice le štiriletne vojne. Mi potrebujemo ekonomski oddih. Jaz lahko naznam, da smo nakupili mnogo stotisoč pudov (pud je 40 funtov) raznih potrebščin, ki se uvažajo v Rusijo iz Litvinske, Finske in Latve. Danes smo prejeli informacije, da je bila sklenjena v Londonu pogodba za dostavljanje Rusiji 18 milijonov pudov premoga, ki ga bomo rabili za tekstilno industrijo in za potrebe v Petrogradu. Ko dobimo še potrebščine za kmete, bo dosežen višek programa v tem oziru, ampak kratek oddih moramo imeti.

Dotakniti se moram trgovanja posameznikov. Kadar govorimo o svobodnem izmenjavanju, imamo v mislih trgovanje posameznikov. Pri tem ne smemo ignorirati dejstva, da bo šlo to v prilog izkoriščevalnim kmetom in njihov delokrog se bo širil tam, kjer je bil dosedaj omejen ali ustavljen. Mi se moramo proti njim boriti, toda ne s potlačevalnimi

zakoni, ampak z narodno skupnostjo in s splošnimi odredbami. Če dobi narod stroje, bo ojačan in če se poleg tega v deželi izpopolni še elektrifikacija, bo na ta način na stotisoče izkoriščevalnih kmetov potisnjenih v ozadje. Predno to dosežemo, moramo dobiti blago, moramo preskrbeti potrebščine. Vsakdo bo lahko nekaj vrnil za dano blago. Eden bo dal kruh, drugi sočivje, tretji delo. Mi moramo ali zadovoljiti kmete, ali pa bo proletarska vlada trpela posledice sedanjega stanja. Govoriti moramo o tem odprto in brez strahu.

Če kongres načelno sprejme te propozicije, bo potem o njih obravnaval centralni vseruski eksekutivni odbor sovjetov na svoji prvi seji. Svet komisarjev in sovjet za delo in obrambo pa bo uveljavil naredbe in formuliral praktične instrukcije. Zelo važno je, da se bo ta projekt vsepovsod razumelo in da se nam bo nudilo pri njega izvajanju vsesplošno kooperacijo.

Zakaj mi nadomeščamo asesment z obdavčenjem? Asesment določa, da morajo kmetje pridelke čez njihovo porabo izročiti vladnemu monopolu. Mi nismo mogli delati drugače vsled našega izrednega pomanjkanja. Vladni monopol je bila v tem slučaju še najboljša naredba s socialističnega stališča. Kot naredba za prehodno dobo je sistem obdavčenja in svobodnega izmenjavanja sprejemljiv za agrikulturno deželo. To izmenjavanje bo kmetom v izpodbujo. Lastnik bo gledal za svoje interese, kajti davek, ki mu bo določen v naprej, mu ne bo odvzel vseh njegovih pridelkov, to je tistih, ki jih bo imel več, kot pa jih potrebuje za svojo porabo. Glavna stvar je oskrbeti vzpodbujajo kmetom. Mi moramo graditi našo narodno ekonomijo v soglasju z ekonomijo naše vasi, katere nismo mogli premeniti v zadnjih treh letih. Predočile so se nam gotove potrebe. Asesment smo morali zadnje leto zvišati. Ampak davek mora biti nižji. Če bo letina slaba, ne bomo mogli dobiti čezmernih poljskih pridelkov kot bi jih po prejšnjem sistemu. Morali bi jih vzeti iz ust kmečkega ljudstva. Po novem načinu, ako bo letina slaba, bo vsakdo nekoliko trpel in dežela bo obvarovana. To je naša propagandna naloga med kmeti. Naprednejši kmetje razumejo, da mi reprezentiramo delavski razred, s katerim delovni kmetje lahko kooperirajo in da bi vsaka povrnitev v stari sistem pomenila povratek k carističnemu režimu. To je pokazal kronstatski slučaj. Oni nočejo bele garde, in oni ne morejo imeti nobene druge vlade kakor naša. Ta situacija je za nas najboljša agitacija. Sedaj imamo priložnost, da pridemo skupaj s kmeti, toda s to zadevo moramo previdno ravnati. Ustroj komisarijata živilskih potrebščin je sicer izvrsten, toda se mora ravnati po politični situaciji. Mi ne bomo mogli rabiti tega aparata, če se nam ne posreči privedi kmete bližje k nam. Predno bo dan končan, moramo potem brezžičnega brzojava obvestiti svet, da je kongres vladne stranke sklenil uvesti davčni sistem in oskrbel kmetom vzpodbujevalno sredstvo, da bodo šli s toliko večjim veseljem na obdelovanje zemlje in izboljšali

svoja posestva, in da je s sprejetjem tega načrta izboljšal in utrdil odnose med delavci in kmeti.

V ameriškem in drugem izvenruskem časopisju se zadnje čase širijo vesti, da je Lenin napovedal bankrot komunizma in izjavil, da je za Rusijo edina rešitev neomejen povratek v kapitalizem. Seveda ni Lenin nič od daleč podal kake take izjave. Ampak, ker se revolucija v zapadni Evropi ni izvršila, kakor so boljševiki prvotno pričakovali, morajo deželo prilagajati razmeram, ki še obstoje izven Rusije. Na drugi strani pa se tudi ne more ljudstva spremeniti čez noč, najmanj pa še kmete. In tako mora iti Rusija polagoma nazaj od svojih prvotnih načrtov in se podajati na evoliucijska pota. To seveda ni "absoluten povratek v kapitalizem", pač pa pomeni evoliucijsko prehajanje iz kapitalizma v socializem. Lenin ne trdi, da je v Rusiji še socializem, ampak hoče, da se Rusija ohrani revoluciji, ki bo privedla deželo tekom nekaj desetletij mnogo bližje socialističnemu redu kakor je danes.

Načrt, kakor ga je v svojem govoru zagovarjal Lenin, je bil sprejet. Do gotove meje je nasprotoval načrtu Zinovijev, ki pa je pozneje umaknil opozicijo. Miljutin, komisar za poljedelstvo je podpiral načrt z vsemi močmi.

Program, predlagan od Lenina, ki je bil sprejet, je v glavnih točkah sledeči:

1. Vlada pobira od kmetov določeno količino žita v obliki davka. Po Miljutinovem računu prejme vlada eno tretjino kmetskega pridelka, drugi dve tretjini pa ostaneta kmetu, ki ju lahko proda oziroma zamenja za potrebščine potom vpostavljenih kooperativ. Rekvizicije se odpravijo.

2. Država obdrži v svojih rokah vse velike industrije in vsa sredstva za transportacijo (železnice, parnike itd.), zlasti pa industrije usnja, soli in tekstilov, ki izdelujejo blago, katero je kmetom najbolj potrebno. Obrat v teh industrijah se poveča z namenom, da se zadosti potrebam kmetov. Delavcem v teh industrijah se poveča mezda in dobe še posebne nagrade. Strokovne unije dobe nadzorstvo nad industrijami in unije bodo določale mezdo svojim članom, ne pa vlada kakor doslej. Velike industrije in transportacija kakor tudi naradni zakladi, n. pr. ruda in premog, ostanajo pod kontrolo vlade.

3. Delavci lahko organizirajo svoje kooperative v malih industrijah. Vlada jim bo pomagala. Dala jim bo svoje tovarne v najem in jih podprla finančno. Delavske strokovne unije določajo mezdo in vlada si pridrži pravico nadzorstva. Osebna iniciativa delavcev bo posebej nagradena. Vladni uradniki, ki upravljajo tovarne in se pokažejo nesposobne, bodo takoj odstavljani. Glavni namen vseh teh reform je, da se poveča produkcija.

Razen teh točk so še druge, ki določajo, da se v splošnem omili postopanje revolucionarnih sodišč napram trgovini.

Lenin je poudaril v svojih govorih, da se ni treba bati razvoja malih privatnih podjetij na kmetih in v majših industrijah, kajti proletarijat trdno drži v svojih rokah vse vire industrij. Dejal je, da sedanje ekonomske razmere na kmetih zahtevajo, da ima kmet nekoliko svobode v zamenjavanju svojega pridelka. Zato je najboljša, da kmet daje državi določen del svojega produkta, drugo naj pa obdrži zase.

Iščejo se delavci, ki bi delovali za pridobivanje članov socialistični organizaciji in novih naročnikov Proletareu.

Zakaj je tako malo slovenskih delavcev v socialistični organizaciji? Menda zato, ker so tisti izven organizacije boljši socialisti. Vsaj pripovedujejo nam tako. In iz enakih razlogov so tudi tisti delavski listi boljši, ki ne propagirajo za socialistično organizacijo, nego pišejo le proti kapitalizmu, ali vsaj mislijo, da pišejo. Farsa brez primere.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

Enketa o spremenitvi oblike Proletarca, o agitaciji in drugo.

CLEVELAND, O. — Na seji slov. soc. kluba št. 27, J. S. Z., se je med drugim razpravljalo o spremenitvi forme lista "Proletarec". Rezultat razprave je, da se naš klub pridružuje sugestiji detroitskega slov. soc. kluba št. 114, da se da Proletarcu zopet staro obliko.

Prejšnja forma je bolj prikladna in privlačna za širiti list med nezavedne ljudske mase. Urejuje se ga lahko bolj bombastično, to je, člankom se dajo vidnejši naslovi, nevajene čitatelje se s takim listom zainteresira in to bi pomagalo agitatorjem Proletarca pri njihovem delu.

Seveda, ako bi se Proletarca izdajalo izključno za sodrugo in za ljudi, ki so popolnoma prežeti s socialističnimi idejami, bi vprašanje forme ne bilo važno. Ampak Proletarec je namenjen tudi neprebujeni, nezavedni masi, v kateri še ni vzkliklo socialistično seme. Zato je potrebna listu taka forma, ki bo najbolj dostopna temu ljudstvu.

Naš klub priporoča, naj se forma lista spremeni še pred zimo, dokler je čas za nabiranje novih naročnikov ugodnejši. Obenem s spremenitvijo lista naj se prične z veliko kampanjo za razširjenje lista in za pridobivanje novih članov v socialistično stranko.

Leo Poljšak, tajnik.

TROMMARD, MINN. — Meni ugaja sedanja oblika Proletarca. Za prihodnji letnik koledarja pa priporočam vezbo v platno.

John Homec iz Mulberry, Kans., priporoča nekako združitev naprednih listov; to bi bilo še najboljšje. Vsaj Proletarec in Prosveta naj bi se združila. Kaj mislite, če bi začel izhajati dnevnik na 12 straneh z dvema prilogama na teden, ena ilustrirana z izbrano vsebino, druga humoristična. Potem bi bila agitacija lažja, četudi bi bila naročnina zelo visoka. Tisto strašilo v New Yorku bi se začelo kmalo krčiti in postajati ponížnejše.

Ali je za delavca preveč prispevati vsak dan en "nikel" za svojo izobrazbo? Sicer se večkrat trošijo dolarji za nepotrebne stvari, pa se jih ljudem ne zdi škoda. Za izobrazbo pa je pri nekaterih vsak cent preveč. Kdor ni danes naročen vsaj na en delavski list, spada po svoji kulturi v džungel. V starem kraju je neki klerikalec dejal: "Kdor ne spada k nobeni stranki, ni človek".

Frank Lipar.

GROSS, KANS. — Pridružujem se tistim, ki so za sedanjo obliko Proletarca in soglašam s trditvanji, da imajo revije boljše vzgojevalno vrednost kot pa listi v obliki navadnih časopisov. Proletarec prinaša mnogo takih stvari, ki imajo trajno vrednost in je dobro, da se jih hrani. V obliki, kot jo ima list sedaj se to lahko naredi, toda v drugih oblikah se list skvari pri gibanju ali kakorkoli že.

Veliki naslovi niso duševna hrana. Seveda je res, da so namenjeni edino le reklamam za list. Ali pa je v njih toliko privlačne sile, da bi pritegnili nase število novih čitateljev, odnosno naročnikov? Po mojem mnenju ne.

Morda bi bilo mnogo boljše obdržati sedanjo obliko lista pa povečati ne nekaj strani in s tem bi dobili tudi več čtiva.

Tudi sam se vprašujem, kako dobiti več naročnikov Proletarcu. In odgovor je, da je le eno sredstvo: agitacija in zopet agitacija.

John Kunstelj, zastopnik.

BIWABIK, MINN. — Sedanje delavske razmere niso prav nič ugodne za agitacijo, pa naj bo forma ta kot je sedaj ali pa kot je bila pred par leti. Sicer sem

jaz popolnoma zadovoljen s sedanjo formo in prepričan sem, da jih je še veliko tega mnenja. Razlog je, da se list v taki obliki lahko ohrani. Ali ne smemo se ozirati, dali je nam ljubše tako ali tako. Ker stremimo za tem, da razširimo list, mu moramo dati tako formo, ki bo dopadljiva ne le nam, ampak tisti masi, ko jo šele skušamo dobiti v naš tabor in za naše čitatelje.

Ko sem bil svoječasno na agitaciji za Prosveto in za Proletarca, sem si na tem polju pridobil precej izkušenj. Forma, kot jo ima Proletarec sedaj, ga dela navidezno nezanimivega. V časih, kot so sedanji, bi moral imeti Proletarec tako formo kot drugi listi ne pa kot revija. Naše ljudstvo še ni prišlo tako daleč, da bi se v večji meri zanimalo za revije. Med slovensko ljudstvo se je zelo naselilo zanimanje za čitanje, ampak večina čita le tisto, kar ji je privlačno, zanimivo in lahko gradivo. Mnogi se potem navadijo čitati in razumeti tudi dober časopis.

V mnogih krajih sem se moral prepričati, da je sedanja forma za nenaročnike nezanimiva. Naletel sem že na kraje, kjer se je eden ali drugi naročil na list, toda čitali ga niso; s pošte je prišel v ovitku in tako je ležal kje na polici dokler ga ni kdo vrgel v ogenj (posebno v tem okrožju, ko je dalj časa mrzlo). V nekaterih krajih sem dobil po tri do štiri številke, ne da bi bile prečitane. Torej ako hočemo, da se list razširi, mu moramo spremeniti formo, da bo izgledal kakor drugi časopisi. Širša masa se bo potem pričela polagoma zanimati za list in spoznavati važnost socialističnega tiska.

Vzeti bi morali v poštev, da večina naših ljudi ni imela priložnosti dobiti kako znanje v starokrajških ljudskih šolah; sedaj pa mu dajte kar naenkrat čitati neko stvar, o kateri še nikoli ni slišal.

Rad priznam, da imajo ljudje vsakovrstne izgovore, kadar se hočejo odkrižati agitatorja. Kljub temu je moje mnenje, naj list dobi formo, kot jo je imel do leta 1919, ker ga bodo tudi neuki ljudje rajše čitali in se bo zanj ustvarilo večje zanimanje med širšo maso. List v spremenjeni formi naj bi med drugim prinašal primerne spise o starodavni zgodovini, o zgodovini našega naroda, ki je ljudstvu tako malo poznana in pa kake primerne spise o naši naravi.

Tudi bi priporočal našim zavednim rojakom sodrugom, da gredo z večjo energijo na agitacijo in osnujejo v enem ali drugem kraju večjo kampanjo za nabiranje naročnikov. Vem, da je vse to zelo težavno delo, ampak ne smeli bi se ga ustrašiti.

Glede koledarja priporočam mehko in trdo vezbo. Veliko ljudi gleda na cenenost knjige, drugi pa rajše plačajo nekaj več, samo da je vezba trpežnejša.

Alois Zakrajšek.

OAKMONT, PA. — Moje mnenje v tej diskuziji je sledeče: S spremenitvijo forme Proletarca se ne bi prav nič pridobilo. Res je, da bombastični naslovi vlečejo pri nerazodni masi, toda ta masa tudi ne čita drugega kakor naslove. Sedanja forma ima to prednost, da se jo lahko hrani in da ima človek pri rokah zbirko raznovrstnega gradiva.

Vezba prihodnjega koledarja naj se izvrši enako kot letos. Eni ne gledajo na močno vezbo in so drugi, ki hočejo lično vezbo. Ustreže pa se lahko obojim.

Meseca januarja sem agitiral za ustanovitev socialističnega kluba, ker pa nimamo primernih prostorov in dvorane so drage, smo stvar za nedoločeno čas odložili.

Jno. Ban, zastopnik.

DUBUQUE, IOWA. — V 715. številki Proletarca sem čital razne dopise in mnenja klubov kakor posameznikov, glede spremenitve oblike lista. Iz dotičnih dopisov je bilo razvidno, da se po večini strinjajo s sedanjo obliko, ki je vsekakor pripravnejša kakor prejšnja. Sicer pa nimam ničesar proti obliki, pa naj bo ena ali

druga, kajti zaveden delavec se ne ozira na obliko ampak na vsebino lista.

Našemu delavstvu je predvsem potreben pouk o sedanjem gospodarskem sistemu in mu kazati pot, ki vodi v družbo boljše bodočnosti za delavsko ljudstvo. To je važno, kajti ljudske mase je treba vsposobiti, da si bodo čim prej v stanu olajšati današnje trpljenje. Zato se mi zdi neumestno, da bi se list ukvarjal z znanstvenimi članki, kot so n. pr. zemljepis (geologija), o postanku in razvitju življenj, zvezdoznanstvu itd., kot se priporoča v teh dopisih.

Zavedajmo se, da današnji program socializma je neumorno delati, da se čimprej ugonobi škodljivo žuželko, ne pa se kratkočasiti s proučevanjem nje fizičnega stanja. Zato je želeli, da ostanejo kolone Proletarca v prvi vrsti za gradivo, ki je namenjeno agitaciji za socializem.

Sicer pa imamo za članke o zvezdoznanstvu in podobnih rečeh ameriški Slovenci revijo Čas, ki je tudi vredna vpoštevanja.

Upam, da vzamejo čitatelji to zadevo v temeljito pretresanje, ker je vredna razprave in ohranijo list za socialistične namene.

L. Milostnik.

CLEVELAND, O. — Iz polemike, ki se vodi sedaj v našem listu "Proletarcu", razvidim, da večina sodrugov pripozna potrebo povzdige naše organizacije JSZ. in lista "Proletarec". Ampak niti ena ne druga misel nima zame privlačne vsebine in v nobeni ne vidim, da bi imeli kakšen uspeh za stranko.

Polemika kroži okoli Proletarčeve "oblike": ne vem kaj mislijo sodrugi, ki polemizirajo glede "obleke", ampak po mojem mnenju nima oblika lista nič opraviti s socializmom. Za nas, kot socialiste nima oblika lista nič opraviti, pač pa ima vsebina. Dajte mu obliko kakršno hočete, to vprašanje nima za nas absolutno nič opravka. Pač pa ima, kakšna naj bo vsebina ali duša lista. Ker tukaj nastaja vprašanje, koliko bo več socialistov v Zvezi če spremenimo obliko lista? Vsi vemo, da J. S. Z. stoji na stališču, da pridobi kolikor mogoče novih bojovníkov v zvezo, ne pa v kakšni obliki bo izdajala list. Po mojem mnenju je to vprašanje tako malenkostno, da kot socialisti ne bi smeli izgubiti niti ene ure časa zaradi tega. Ker če vzamemo v poštev, da oblika ne dela socialistov — ampak — vsebina, potem odpade za nas vprašanje kakšna naj bo oblika in nam ostane vprašanje kakšna naj bo vsebina, ker to je duša socialističnega dela v splošnem. Seveda, če bi nam razmere dopuščale, da bi izdajali večji list, potem bi bilo to vprašanje bolj na mestu kot je sedaj. Pač pa imamo važno in že tolikokrat ponovljeno vprašanje: "kako pridobiti več novih članov v Zvezo". To vprašanje je bolj kočljivo, ali treba ga bo rešiti na en ali drug način.

Da nima Zveza več članov, ni krivda Zveze kot take, ampak klubov kot skupin v posameznih naselbinah. V Zvezi imamo klube, ki so prestrogi in svojem delovanju, in imamo druge, ki so bolj pasivni, imamo tudi tretje, ki živijo v mišljenju, da ko enkrat pristopijo v socialistično zvezo, so stem že vse znanje snedli in da se jim ni treba več učiti, češ: "klub imamo in smo dovolj napredni." Nisem napisal to, da bi mislil koga žaliti ali napadati, ampak zato, da se zlo odpravi, ker jaz sem tisti človek, ki sem pripravljen pogledati resnici v obraz vsaki čas, ne glede nato, če je v tej resnici zapisana moja smrt. Torej, da se me ne bo razumelo napačno, ali celo predbacivalo, da mislim, klube ali zvezo napadati. Ampak ravno nasprotno. Pokažite človeku njegove napake, pa ga boste stem morda spravili momentalno v zadrego, ali vas bo celo začel sovražit. Kadar pa bo enkrat sam spoznal svoje hibe, vam bo vedel hvalo, da ste ga o pravem času opozorili nanje. Imamo ljudi, ki so vse svoje življenje kazali ljudstvu njegove hibe; med temi je bil tudi pokojni Cankar in danes največji njegovi nasprotniki spoznavajo, da je imel prav, in ravno tako je med nami v socialističnih vrstah. Tudi tukaj bi moralo veljati geslo: "spopolnimo ljudi in potem bodo sami spoznali krivice, ki jih jim prizadaja kapitalistični sistem.

Pred vsemi dolžnostmi, ki jih ima socialistični klub v naselbini, je pglavitna naloga ta, da dá novim članom priložnost spoznati namene in cilje socialistične stranke, ker kadar bo to doseženo, je polovica dela narejenega. Drugič, stari sodrugi, ki so delj čas v gibanju, bi morali paziti pri klubovih sejah, da pride na dnevni red vedno vprašanje, ki bo zanimalo novo pristopile člane, ne pa, da jih bo odganjalo. Recimo n. pr.: nov član stavi predlog za to ali ono stvar, ki pa mogoče ne spada na dnevni red; pri tem je dolžnost starih sodrugov, da mu stvar pojasnijo v lepem tonu in tako, da se nov član ne bo čutil osmešenega, ampak da bo zadovoljen s pojasnilom in drugič ga boste gotovo videli na klubovi seji.

Nadalje: recimo da pristopijo v klub novi člani, katerim se izroči kako delo, katerega vestno in iskreno opravljajo, pri tem pa mogoče napravijo kako malenkostno napako, ki ni vredna, da bi se jo sploh omenjalo, in se ga od strani starih sodr. napada in kritizira, dasiravno stvar ni vredna besede. Tak nov sodrug, ki ni še utrjen v socialističnih vrstah, izgubi vsilje do dela in sploh do socialistične organizacije. Naloga starih sodrugov naj bo v takih slučajih, da svetujejo novim močem, ne pa diktirajo, kajti svetovalni glas bo dobil vedno več odziva, kod pa diktiranje in kritiziranje. Seveda, kritika je dobra, ampak mora biti na mestu in dostojna. Če dobimo novega sodruga oziroma člana, kateremu je socializem še daleč, ga je treba podučiti in pridobiti, da bo iskren sodrug, in to se doseže le mirnim in dostojnim potem. Med tem pride v poštev tudi agitacija med ljudmi. To je tudi vprašanje, ki spada na klubove seje. Pred vsem je treba novim članom povdarjeti, da če pridejo v dotiko s človekom, ki se poda v debato ali pogovor glede socializma, da postopajo z njim tolerantno in dostojno, ne pa ostro, ali da bi celo rabili nedostojne izraze, kot so norec ali kaj podobnega, kar se pri nekaterih starih sodrugih rado dogaja. Nadalje naj se o socializmu ne razpravlja, kadar se konča v kaken salunu igra na karte, potem pa pride na vrsto reševanje delavstva, kajti taka agitacija ni plodna in nima pomena za socializem. Znani so mi slučaji, ko se je igralo za veliko svoto denarja, in je igralec, ki ni bil socialist, izgubil na korist članom stranke. Potem, ko je bila igra končana, se je pa vnela razprava o socializmu in njega se je celo napadalo, zakaj da ni organiziran in zakaj, da ni v stranki delavcev, to je, zakaj da ne pristopi v socialistično stranko. Dotičnik je en čas odgovarjal, potem je pa umolknil in odšel ven; pri vratih je po mojemu prijatelju rekel: "Ali so vsi taki v socialističnem klubu . . . ?"

V tem leži precej velika napaka ravno pri nekaterih starih sodrugih, ki niso v organizaciji za nobeno delo in ne nikjer drugje.

To sem napisal v dobrem mišljenju pomagati stvari, ne glede na to, če je komu vseč ali ne, in ne glede nato če se stem prikupim komu ali ne, in ne glede nato če se komu zamerim ali ne. Stojim na stališču, da nas mora voditi vedno le misel, kako bomo naredili socialistično gibanje popularno in simpatično, ne pa, da ljudi odganjamo in odvrčamo od njega. S tem kar sem tukaj napisal ne mislim koga terorizirati potem lista, ampak hočem stvari samo dobro. Kdor je zainteresiran drugje več kod pa v socializmu, ga te vrstice ne bodo odvrnile. Kajti tudi nisem eden tistih, ki vrjamejo v "jezuistični nauk". Sem in bom vedno deloval na to, da se da članom kolikor mogoče osebne svobode v socialističnih vrstah seveda le do fiste meje, ki ne more škodovati socializmu. O tem bi se dalo še veliko govoriti in pisati, pa naj zadostuje za enkrat.

J. Skuk.

EDMOND, OKLA. — V teh krajih je onemogočeno vsako socialistično gibanje, ker se ga s terorjem že v kali zaduši. V enih krajih ima glavno besedo katoliška organizacija Kolumbovih viteзов, v drugih pa zloglasna Ku Klux Klan.. Razmere v enih krajih so res neznosne. Ni čuda, če se toliko ljudi jezi čez nazadnjaško vodstvo A. F. of L., ki bi lahko storila marsikaj proti terorističnim stoprocentnim elementom. Morda se bodo zganili, ko bo že tudi zanje bolj

pozno, kajti sedaj se tudi konservativnim unijam ne prizanaša.

Frank Knafelc.

BON AIR, PA. — Dne 18. maja se je vršila izredna seja socialističnega kluba št. 220. Na tej seji se je prečital list, ki ga je poslal gl. tajnik J. S. Z. v zvezi z nastanjenjem enega dijaka v naši naselbini za časa počitnic. Sodrugi se strinjajo, da en dijak pride, ker se misli, da pridobi klub s tem moč za sodelovanje pri agitaciji in na splošni izobrazbi.

Glede nabiranja prispevkov za organizacijski fond je odbran odbor, ki bo gledal, da se prispevki zbero in odračunajo tajništvu J. S. Z.

Klub št. 220 se ne strinja, da bi se oblika Proletarca povečala, ker se nič ne pove, v kaki obliki naj bi se povečal in koliko bi to stalo, strinjajo se pa s tem, da dobi list staro formo izza leta 1919.

Matija Pristavc, predsednik,
Peter Bukovec, tajnik,
John Kušar, organizator.

NOKOMIS, ILL. — Na zadnji redni seji kluba št. 128, J. S. Z., smo se izrekli v prilog sedanjih obliki Proletarca, ker se nam zdi najprimernejša. Sicer ni glavni faktor oblika lista, ampak vsebina; in ta je v Proletarcu izvrstna. Če se list vzlic temu ne more med našim delavstvom dovoljno razširiti, ni krivda na listu. Kriva je ljudska nevednost in nezadostno razumevanje delavskih problemov. Za slabo razširjenje lista zadene precej krivde tudi zavedne sodruge, ker vse premalo agitiramo za delavski tisk.

Ernest Krusic, tajnik.

CLEVELAND, O. — Med nami se vrši razprava, kako da bi uredili delo za organizacijo in naš tisk, da bi bilo uspešnejše. Glede spremenitve forme Proletarca popolnoma soglašam z uradno izjavo kluba št. 27, to je, da se mu oblika spremeni. — List naj bo pred vsem posvečen propagandi z lahko umljivim čitvom. Moje mišljenje je, da kdor rad in veliko čita, so mu koristnejše knjige, da se iz njih seznanji z raznimi vedami in problemi. V knjigah se predmet lahko docela obdela, v časopisih pa se prinašajo le izčrpani. Čital sem mnogo reči, za katere bi želel, da bi bile tudi v Proletarcu, ampak nikomur se ne sme dati prilike trditi, da Proletarca ne razume. Urejevali ga je treba tako, da bo vsakemu umljiv in da se razširi med delavstvo v večji množini. Od časa do časa naj bi se ga tiskalo več, da se bi ga razdajalo med nenaročnike v naselbinah, v katerih bi se vršile posebne kampanje za nabiranje naročnikov.

Glede taktike: Pri klubih naj se vspostavi dobra disciplina in solidarnost. Vsak član naj bo odgovoren za svoje delovanje celokupnemu članstvu kluba. Za vsake akcije naj se določijo smeri, po katerih se morajo ravnavati vsi člani. Kdor se upira, naj se proti njemu izvajajo konsenkvence. Ako katerega kakšna stvar posebno zanima, naj se potrudi, da jo članstvu razloži in dokaže umestnost svojih nazorov. Ako se izprevidi, da je stvar dobra, naj se za akcijo, ako je potrebna, zavzame vse članstvo.

Opazoval sem že večkrat, da se ravno med članstvom klubov pri raznih društvih in drugih organizacijah dogode velika nesoglasja. Ako bi bile smeri je preje določene, da bi se skupno nastopalo, bi se s članstvom, kot je sedaj, doseglo lahko zelo veliko in ob enem bi se ustvarila zdrava in močna morala. Kdor bi kršil v enem ali drugem oziru disciplino ali napravil kake druge prestopke, tikajočih se socialističnega dela, bi se ga izključilo, kar bi bila seveda krivda prizadetega člana samega. Držati skupaj in biti v vseh akcijah odločni, to naj bo naše pravilo. Časi to zahtevajo od nas.

V Ameriki se šele pričinja čutiti stagnacijo kapitalistične uredbe. Dasiravno se je industrija v zadnjih šestih letih tu bolj razvila kakor preje v dvajsetih, so vendar razmere take, da bi morala država skrbeti za ljudstvo, ki kljub razviti industriji trpi pomanjkanje, kajti industrija ne dela vedno "s polno paro". Ali država ne skrbi za ljudstvo in ga prepušča samim sebi. In kdo je država? Ljudstvo samo, ki pa

se ne zaveda svoje moči. Torej skrbimo, da pride v naše vrste.

Klub št. 27 priredi v nedeljo dne 19. junija piknik na Reharjevi farmi v Euclidu, O. V časih, v kakršnih smo, ni pričakovati, da bi se mogli s takimi prireditvami finančno opomoči, pač pa je naš namen, da se snidemo v prosti naravi in se od bližje seznanimo drug z drugim.

Ob tej priliki nastopi pevski zbor Zarja. — S prisotnostjo na pikniku oddaste svoje glasove proti kapitalističnemu sistemu in se izrečete, da želite preuredbo današnjega reda na pravičnejši podlagi.

A. Bogatay.

CLEVELAND, O. — V 715 šte. Proletarca sem čital razne nasvete posameznikov in klubov glede oblike Proletarca. Če si hoče dobiti list več naročnikov, naj posnema v reklamni ameriške kinematografe; Razne komedije, tragedije in tako naprej, nadalje misteriozne reči, povesti, ki "vlečejo", naj se priobčuje v listu, seveda z nadaljevanjem. Humor, za jok in za smeh, vse naj dobi svoj del. Pa bomo imeli naročnikov in list se bo skoro vsem dopadel. — *Frank Barbič.*

CLEVELANDSKIM SODRUGOM.

Na prihodnji seji slov. soc. kluba št. 27, ki se vrši v nedeljo dne 12. junija ob 9.30 dopoldne, se bo razpravljalo o kongresu J. S. Z. in o nalogah JSZ. za v bodoče. Na tej seji bodo tudi volitve delegata za prihodnji Zvezin kongres.

Uredilo se bo tudi vse potrebno za klubov piknik, ki se vrši dne 19. junija na Reharjevi farmi v Euclidu. Sodrugi, udeležite se polnoštevilno te seje. Pripeljite v organizacijo vaše somišljenike.

Tajnik kluba št. 27.

NAZNANILO.

Članom in vsem naprednim delavcem v tej okolici se naznanja, da se vrše seje socialističnega kluba št. 220 JSZ. vsako tretjo nedeljo v mesecu v Domu Bonairski Slovenci, Griffit Street, Bon-Air, Pa. Ker pridejo na seje vedno važne reči, o katerih mora odločevati članstvo, je članov dolžnost, da se vseh sej vdeležujejo. Pripeljite seboj svoje tovariše, ki se zanimajo za razredni boj. Dolžnost vseh mezdnihi sužnjevi je, da spadajo v razredno bojevo organizacijo. Kajti le tedaj, če spada delavstva v organizacijo, more biti ideji, ki stremi za predrugačenje sedanjega sistema, v resnici pomagano. Pot do gospodarske svobode drži skozi organizacijo! Sodrugi, ne zabite tega!

Peter Bukovec, tajnik kluba št. 220 J. S. Z.

Izvleček zapisnika seje upravnega odbora Proletarca

DNE 2. JUNIJA, 1921.

Navzoči, Aleš, Godina, Tauchar, Udovich in Gottlicher. Od upravnštva Fogorelec, od ured. Zajec, od tajništva JSZ. F. Petrich. — Predseduje Udovich. — V informativne svrhe se prečita kopija zapisnika zadnje letne seje. Zapisnik zadnje seje upravnega odbora se sprejme kot je bil čitan. — Tajnik upravnega odbora nima posebnega poročila. Blagajnik Godina poroča, da nima naznaniti nikakih posebnosti, tikajočih se njegovega urada. Tauchar naznani za nadzorni odbor, da bo finančno poročilo za prvo polovico tega leta dano na seji upravnega odbora po 1. juliju. — Za upravnštvo poda Pogorelec podrobnejše poročilo dohodkov in izdatkov majske izdaje Proletarca, o dohodkih in izdatkih v teku zadnjih petih mesecev, po da tudi izkaz stroškov s knjigami, ki smo jih dobili iz starega kraja, poročilo o stanju naročnikov in drugo v zvezi z upravnštvom. Prebitek od majske izdaje, ko bodo vpslane še vse neizplačane svote, bo znašal \$44.20. Dohodki izdaje znašajo \$1,218.06, stroški pa \$1,173.86. Vse izredno delo pri majske izdaji, v kolikor se tiče ured. uprav. in sotrudnikov, se je opravilo brezplačno; da so stroški tako visoki, je pripisati ti-

skarni, ki je računala za tisk nekaj manj kot tisoč dolarjev. Drugi stroški se nanašajo na poštino, tiskovine in klišaje. Dohodki s prenosom za zadnjih pet mesecev znašajo \$8.606,09, stroški pa \$7.487,16. Dolg tiskarni dne 1. junija je znašal \$1.006,60 in nekaj dolga je še za knjige. Knjig v zalogi je za \$3.000,00, računano po tržni ceni. — Število naročnikov se je zvišalo, vendar pa so slabe delavske razmere tudi naš list zelo zadele, kajti številni naročniki nam pišejo, da pri najboljši volji za enkrat ne morejo poravnati naročnine. Agitatorjev ima Proletarec zopet precej in upati je, da se bo njihovo število stalno večalo. — Kakor vedno, tako nas tudi sedaj mučijo finančne težave. Dohodki so se od zadnjega leta precej zvišali, toda če se pomisli, da nas tisk v tiskarni stane za prvih pet mesecev v tem letu \$749.881 več, kot pa za enako dobo v letu 1920 za isto število iztiskov, se lahko razvidi, da bo treba napeti vse sile, da se sorazmerno zvišajo tudi dohodki. Poleg tega so nam zvišani stroški s stanarino. — O dohodkih in izdatkih letošnjega letnika koledarja bo podal specialen račun, ko bodo iztirjani še nekateri dolgovi. Poročilo upravnika se vzame na znanje. — Petrič priporoča, naj se ne gleda toliko na oglase in naj se ne plačuje agentom provizije več kot za enkratno objavo. Pravi, da je treba gledati na vseh krajih, da se znižajo stroški. Zajec odgovarja, da je oglase težko dobiti brez agentov, oziroma se jih sploh ne dobi. Agentje pa ne delajo brez provizije in ravnati se moramo tudi mi v tem oziru po pravilu drugih listov, ki prinašajo oglase. Prizna, da bi bilo bolje ne prinašati nikakih oglasov, ki le kaze list, ampak tu je vprašanje dohodkov. Oglasi nam bodo prinesli v tej polovici leta okoli \$1000,00 in to je svota, ki se je sme v naših razmerah vpoštevati. Godina omenja, da se strinja z nazori Zajca, toda je tudi on za odpravo oglasov, kadar bodo naročniki v toliki meri podprli list, da bodo oglasi nepotrebni. Predno se to zgodi, pa se mora število naročnikov znatno zvišati. Petrič pojasnjuje, da je on sprožil to stvar raditega, ker ni bil siguren, dali se nam oglasi izplačujejo ali ne. — Preide se na zadevo —, ki želi izvedeti, koliko dajemo popusta prodajalcem naših knjig. Odgovorjeno je bilo, da 20% ampak je želel, da se mu sporoči, če se ne bi ta svota mogla zvišati. Sklenjeno, da ostane popust kakor je bil že pred leti določen, to je 20%. — Konec seje.

Frank Alesh, tajnik-zapisnikar, Izčrpek zapisnika uredil F. Z.

Izveček zapisnika seje eksekutive J. S. Z.

DNE 27. MAJA 1921.

Navzoči M. Luchich, Tauchar, Godina, Udovich, Gottlicher, Aleš Zajc, organizator Oven in tajnik Petrich. — Predseduje Luchich.

Zapisnik zadnje seje sprejet. Po zapisniku poroča tajnik, da so vse naloge, ki izvirajo iz sklepov zadnje seje izvršene.

Tajnik Petrich prečita list, ki ga je dobil od kluba št. 49, iz Collinwooda, O. Iz lista se vidi razporedenje naših članov napram socialističnemu gibanju in napram tretji Internacionali. Sodrugi pišejo:

„Na zadnji redni mesečni seji se je razpravljalo, kako bi prišli do večjega uspeha pri agitaciji za našo stvar — za socialistično organizacijo. Tukaj v državi Ohio gre zelo počasi, tako je razvidno iz poročila državnega tajnika J. G. Willerta, in ravno tako ni videti pravega napredka pri drugih narodnostnih, naj-sibo že med Slovenci ali med drugimi narodi.

Nam se zdi, da je nekaj krivde za to letargijo tudi na gl. stanu socialistične stranke.

Vsled tega Vam sodrugi od našega kluba priporočajo sledeče: Ko greste v Detroit, na konvencijo zastopati Jugoslovansko socialistično zvezo, priporočajte v prvi vrsti sprejem tretje Internacionale; skušajte naj se združiti vse stranke skupaj v eno jako organizacijo. Seveda je treba povsod nekaj popustiti, bodisi pri socialistični organizaciji ali pri drugih frakcijah. Trmoglavost ni nikjer dobra. Mi vidimo napredek le

v skupnem nastopu vseh naprednih elementov. Tako pot naj začrta socialistična konvencija v Detroitu.

Zadnja strankina konvencija je bila združevalna, ta pa naj bo združevalna . . .”

Glede prijavljena delegatov za zbor poroča tajnik, da sta do danes prijavljena dva delegata. Poziv za volitev delegatov je izšel le v „Proletarcu“, ni pa bil še javljen klubom pismeno. Sklenjeno, da pozove tajnik vse aktivne klube, naj izvolijo svoje delegate za zbor v smislu pravil, in da vsled slabih finančnih razmer pri Zvezi plačajo potne stroške in dnevnice delegatom klubi sami, kakor je bilo že objavljeno v Proletarcu. Dalje se zaključuje, naj uredništvo Proletarca objavi stalno dnevni red zbora.

Glede zbiranja fonda v organizacijske namene poroča tajnik, da ni tistega uspeha, kakor je mislil da bo. Temu so krive seveda največ slabe delovne razmere. Do danes, 26. maja, je zbrano komaj \$92,13. Obrnil se je glede prispevanja v ta fond tudi do nekaterih drž. tajnikov, ki pa vsi poročajo, da imajo deficit in da jim vsled tega zasedaj pri najboljši volji ni mogoče pomagati. Ako nameravamo prirediti turnee, moramo imeti na roki vsaj tisoč dolarjev. Če nam te svote vsled slabih delovnih razmer ne bo mogoče zbrati, bo treba apelirati za primerno svoto na slov. sekcijo in na Proletarca, ali pa počakati s turnejo, dokler se delovne razmere ne predrugačijo in tedaj narediti še eno kolekto. — Sklenjeno, da se gre z začetim delom naprej; kdaj naj se priredi turneja, pa se zaključuje pozneje.

Dalje poroča tajnik, da je plačalo za mesec maj 633 članov svoje prispevke. Novi klubi se ustanovljajo v Winterquarters, Utah, Murray, Utah, Gray, Pa.; reorganizirajo se pa stari klubi v Panama, Ill., v Lloydell, Pa. in Atlasburg — Slovan, Pa.

Glede dobave dela dijakom, ki bi se hoteli nastaniti v času počitnic v naselbinah, pravi tajnik, je dobil iz dveh krajev poročila, da vsled slabih delovnih razmer ne morejo vabiti dijakov v naselbino. — Se vzame na znanje.

Sodr. Oven poroča o uspehih 1. majskega shoda, ki ga je priredil socialistični klub št. 128 v Nokomis, Ill., na katerem je govoril. Shod je bil prav dobro obiskan in zanimanje za socialistične propagando v tamkašnji okolici in zelo živahno.

Dne 5. junija gre v Kenosha, Wis., kjer ima eno podpornih društev svoje slavije in so ga povabili, da jim obdrži govor. Pri tej priliki bo seveda gledal, da se pozivi socialistično gibanje v naselbini.

Za 19. junija je obljubil, da se vdeležu piknika, ki ga prirejuje socialistični klub št. 25 v Indianapolis, Ind. Tudi pri tej priliki nastopi kot govornik, da pridobije tamkašnji sodrugi na ta način novih članov v svoj klub. — Se vzame na znanje.

Tajnik Petrich prečita iz „The Socialist World“, ki je izšel pred par dnevi, propozicijo, ki gre za tem, da se odvzame narodnostim federacijam vsaka kontrola nad članstvom — in kar je glavno nad dohodki. Mnenja je, da ako strankina konvencija sprejme to propozicijo, in ako jo sprejme tudi članstvo, ko pride na splošno glasovanje, bi naša Zveza ne mogla ostati pri stranki. Istotako je izjavil tajnik italjanske federacije. Tajnik JSZ je govoril o tej propoziciji s strankinim taj. Branstetterjem, in on mu je dal na razpolago strankin „Press service“, to je tedenska izdaja okrožnice ki vsebuje vse važnejše informacije in članke o kretnjah stranke in ga razpošilja strankin urad na vse socialistične in delavske liste v Ameriki. Z ozirom na to je priredil članek in ga oddal strankinemu tajniku, da ga porabi za tozadevno okrožnico. Oboje, tozadevna propozicija in članek, ki služi kot otvoritev debate v tej zadevi se v angleščini glasi:

A) Propozicija:

Foreign-Speaking Organizations.

Motion—Strike out Art. XI. and substitute the following—

Section 1. Members of the Socialist Party, speaking a language other than English, may be organized into foreign-speaking branches; such branches shall be affiliated with local and state organizations of the Socialist party.

Section 2. Foreign-speaking branches shall purchase dues stamps from the state organization and shall function in the same manner as other locals or branches of the Socialist Party.

Section 3. Foreign-speaking locals and branches may form national propaganda committees to carry on the propaganda in their respective language, as by publishing newspapers, periodicals, leaflets, organizing lectures or speaking tours and to further the agitation and organization among those of their own nationality. The activities of such committees shall be under the supervision of the National Executive Committee and in conformity with the principles, platform and constitution of the Socialist party.

Section 4. The National Executive Committee of the Socialist Party shall elect one member of the Federation Committee whose expenses in attending the meetings of the Federation Committee shall be paid from the Federation treasury.

Section 5. The affiliation of language branches with their respective Language Federation shall have no power to exclude or deny affiliation to any language branch desiring it, except with the consent of the National Executive Committee of the Socialist Party.

Section 6. When a language federation has been organized, the branches affiliated therewith shall purchase their dues stamps from their respective State Secretaries at the same price which the English speaking branches pay. The State Secretaries shall remit monthly to the respective local organizations an amount equal to one-half that which is paid by English Branches as local dues and shall also remit 10c for each stamp sold to such language branches to the Organization and Propaganda Committee of the Federation with an itemized report of the stamps sold to the respective branches.

Section 7. The State Secretaries shall make a monthly report to the National Executive Committee showing the number of stamps sold to the respective language branches and the amount of money remitted to the Federation Committees.

Section 6. The language federations shall have no power to expel or discipline branches affiliated with their federation, nor members of their respective branches. The jurisdiction over the members in the language-branches is vested exclusively in the National, State and Local organizations of the Socialist Party.

Section 9. The National Executive Committee may at its discretion furnish office space and facilities at the National headquarters for the secretaries of the Organization and Propaganda Committees of the Language Federations and may also pay them wages the same as regular employes of the National Executive Committee.

Section 10. Existing language federations affiliated with the Socialist Party shall be reorganized under the provisions of this article within sixty days following its adoption.

B.) Otvorite debate o tej propoziciji, predana stran-kinemu tisku po tajnistvu J. S. Z.

WHY PUNISH THE SOCIALIST MOVEMENT?

Among the Agenda items published in the April issue of "The Socialist World" for the coming national convention of the Socialist Party is a proposition regarding the Language Federations, which, if adopted, would strike at the organic structure of Language Federations as they are now constituted, and through this, I believe vitally affect the activity of the socialist movement among many workers of various nationalities.

There are ten sections in all, but the following three sections are fundamental:

Section 2 of said proposition says: "Foreign speaking branches shall purchase dues stamps from the State organization and shall function in the same manner as other locals or branches of the Socialist Party."

Section 3 reads: "Foreign speaking locals and branches may form *national propaganda committees* to carry on the propaganda in their respective language, as by publishing newspapers, periodicals, leaflets, organizing lectures or speaking tours and further the agitation among those of their nationality etc."

And section 6 reads: "When a Language Federation has been organized, the branches affiliated therewith shall purchase their dues stamps from their respective State Secretaries at the same price which the English speaking branches pay. The State Secretaries shall remit *monthly* to the respective local organizations an amount equal to one-half that which is paid by English branches as local dues and shall also remit 10c for each stamp sold to such language branches to the Organization and Propaganda Committee of the Federation with an itemized report of the stamps sold to the respective branches."

The proposition as propounded above in regard to money remittances, is just the reverse of the present status of Language Federations in the Socialist Party. While I don't know upon what ground the contenting parties submitted the above paragraphs as Agenda to the national convention, it is very clear that they are aiming at the controlling point of the Federation's organization system. The reasoning for their action seems to be this: The Socialist Party should be centralized; this can be uniformly done only by abolishing the Language Federation's system as under operation today.

The attempts to deprive Language Federations of their autonomy is not new; that it is renewed again only shows that there are still forces in the Socialist Party working against them. Until now their attempts were defeated solely on account of wise counsel prevailing in State and National Executive Committees. Shall this be different in the future? From the above motions one would judge that such might be the case. Why? Because it fits the situation?

Let us see.

During the war and after the Russian revolution some "over acts" were committed by some Language Federations, and for this reason punishment must be accorded. Accorded to whom? To the Socialist movement, of course! It can't be otherwise!

From our past experiences we know that autonomy in organization work in a Socialist movement of a heterogeneous country like America, is wise, and have acted accordingly. With the autonomy we did not mean the "autonomy" that goes beyond the organization work; that is beyond the means which makes an organization able to do the work that is in the line of socialist propaganda as outlined by party functions — in short, an autonomy that means maintenance of socialist literature, books, papers, speakers, meetings, etc. In other words, there must be a central body with a central office. Such office is the office of Translator-Secretary, who works in harmony with the rest of functionaries of respective language groups and with the Socialist party officials. All such functions are necessarily based upon a budget.

Now, how would a Federation function properly, and how the whole movement would function properly, if it would depend upon a budget of which it would not know whether it would be forthcoming or not? — Yes, those things would be in the constitution all right; but we have many things in the constitution that because of very good and sufficient reasons cannot be fulfilled, even if we would like to fulfil them. And according to the above proposition, such budget for Language Federations in the control of various State and local committees, which would receive remittance from State organization would be of very speculative nature for the functionaries of such Federations.

No responsibility for carrying Socialist propaganda in the language groups would go with it. It would mean just a controlling income for the State organizations, but not a controlling expense for the language groups.

I don't think that comrades who proposed the above motions themselves think that the Socialist party must be centralized in such a manner, or that it must be centralized at any price, no matter what happens to the work for Socialism that is best known to those who are able to do it among millions of workers of foreign birth in America. No, we are not centralizing things for the sake of names only, but because we sometimes find that such methods better serve the purpose in the conditions under which we must work. We not only centralize for that reason, we also allow autonomy for that reason. We have allowed the present status of Language Federations in the Socialist Party for the same reason; we have declined to adopt unconditionally the twenty-one points submitted by the Moscow International for the same reason, etc. Not sentiment, but conditions under which we must live and work for our aims are for us the determining factor in adopting tactics.

Have the proponents of the above named articles a better reason for abolishing the present status of Language Federations in the Socialist Party than were known to us up to the present time for maintaining it? If so, I would like to know them.

There are economic and social forces working right now in the midst of us for a great homogeneous country — or rather spirit, which will bring a homogeneous new international about; but because this is taking place, should we be so foolish as to kick ourselves in the face?

Who are the forces that are trying to lead the Socialist Party into a blind alley and through it punish the Socialist movement?

(Prevod tega članka in propozicije, ki je izzvala debato, je objavljen na drugem mestu današnje številke).

To se vzame na znanje. Ob enem se voli odbor, ki naj sestavi resolucijo, v kateri se zahteva, da ostane strankinno stališče napram narodnostnim federacijam tako, kakršno je sedaj. V ta odbor so izvoljeni Petrich, Zaje in Tauchar.

Zajec poroča, da se je okrožnica z ozirom na predrugačenje Proletarčeve oblike razposlala, ni se pa izvršila zadeva izvolitve delegatov v J. R. Z. To se izvrši do bodoče seje. Se vzame na znanje. Poroča, da vsled pomanjkanja časa tozadevni odbor ni mogel do te seje izvršiti pripravljajalnih korakov, tikajočih se izvolitve treh članov v centralni odbor J. R. Z.

Tajnik Petrich omenja, da ima stranka na prodaj skoraj nov mimiograph stroj. Ker je cena primerna, a Zveza nima svojega mimiografa, priporoča, da ga kupi. Cena je \$60.00. Se odobri.

Zaključek seje. Tajništvo J. S. Z.

Nekateri važnejši predlogi, ki pridejo pred konvencijo socialistične stranke v Detroitu.

(Iz urada tajništva J. S. Z.)

V zadnji številki Proletarca smo objavili važne propozicije, ki pridejo na strankin zbor z ozirom na priključenje k tretji Internacionali, o strankinem stališču in taktiki, o stališču stranke z ozirom na delavske organizacije, o ko-operativah, o masni akciji in o sovjetskem sistemu, danes pa objavljamo propozicijo, ki se nanaša na stališče narodnostnih federacij pri socialistični stranki, če se dotična propozicija uveljavi.

Propozicija se glasi:

Tujejezične organizacije.

Predlog — Da se člen XI. strankinih pravil namodestni s sledečim:

Toč. 1. Člani Socialistične stranke, ki govore drug kot angleški jezik, se lahko organizirajo v tujejezične klube; taki klubi pa morajo biti priključeni lokalni ali državni organizaciji Socialistične stranke.

Toč. 2. Tujejezični klubi imajo kupovati članske znamke od državnih organizacij in funkcionirati na tak način, kakor drugi klubi Socialistične stranke.

Toč. 3. Tujejezični klubi in lokalne organizacije lahko sestavijo narodne odbore, ki naj vodijo propagando v svojem jeziku, kot z izdajanjem časopisov, periodičnih listov, brošur, z organiziranjem govorniške in predavateljske turneje in da pospešujejo agitacijo in organizirajo med tistimi, ki so njihove narodnosti. Delo takih odborov mora biti pod nadzorstvom mednarodne eksekutive in v soglasju načel, platforme in ustave Socialistične stranke.

Toč. 4. Narodna eksekutiva Socialistične stranke izvoli enega člana v odbor federacije, katerega izdatki za prisostvovanje k sejam odbora federacije se plača iz blagajne federacije.

Toč. 5. Priključenje jezikovnih klubov k tozadevnim jezikovnim federacijam ni obvezno, in Federacija nima moči izobčiti ali odkloniti priključenje kakega kluba, ki želi priključenje, izvzemši z dovoljenjem narodne eksekutive Socialistične stranke.

Toč. 6. Ko je jezikovna federacija organizirana, morajo klubi, ki so k njej priključeni, kupovati svoje znamke od svojih državnih tajnikov po isti ceni, kot jo plačajo organizacije z angleškim občevelnim jezikom. Državni tajnik mora odračunati vsak mesec tozadevnim krajevnim organizacijam svoto, ki je enaka polovici tega, kar plačajo angleško govoreči klubi pri svojih krajevnih organizacijah, kakor morajo tudi odračunati za vsako po takem tujejezičnem klubu prodano znamko 10c organizaciji in odboru za propagando dotične federacije, skupaj s preglednim poročilom o razpečanih znamkah tozadevnim klubom.

Toč. 7. Državni tajniki imajo izdelati mesečno poročilo za narodno eksekutivo stranke, kažoče, koliko znamk je bilo razpečanih tozadevnim jezikovnim organizacijam in koliko denarja je bilo odračunjenega odborom federacij.

Toč. 8. Jezikovne federacije nimajo pravice izključiti ali disciplinirati klubov, ki so priključeni federacijam, niti ne članov tozadevnih klubov. Pravorek čez člane v jezikovnih klubih je podeljen edino narodni, državni in krajevni organizaciji Socialistične stranke.

Toč. 9. Narodna eksekutiva lahko po svoji previdnosti oskrbi za tajnike in odbore v propagandne namene jezikovnih federacij, na glavnem stanu uradne prostore in jim odmeri tudi plačo, kakor rednim nastavljenecem, ki jih določa narodna eksekutiva.

Toč. 10. Obstoječe jezikovne federacije, priključene Socialistični stranki imajo biti reorganizirane v soglasju odredb, ki so v tem členu, v teku šestdesetih dni, ko je ta člen sprejet.

Ugovor, ki ga je podal z ozirom na to propozicijo gl. tajnik J. S. Z. in ki odpira v ameriškem socialističnem časopisju debato v zadevi, se v prevodu glasi:

ZAKAJ KAZNOVATI SOCIALISTIČNO GIBANJE?

Med predlogi, ki pridejo pred konvencijo Socialistične stranke in so bili objavljeni v aprilski številki "The Socialist World" je propozicija, ki se tiče jezikovnih federacij. Po mojem mnenju bi bila ta propozicija, če bi bila sprejeta udarec na organično strukturo jezikovnih federacij, kakor danes obstajajo in na ta način mislim bi bila prizadeta aktivnost socialističnega gibanja med delavci raznih narodnosti.

V dotični propoziciji je deset točk, toda nastopne tri so temeljne:

Točka 2.: Tujejezični klubi imajo kupovati članske znamke od državnih organizacij in funkcionirati na tak način, kakor drugi klubi Socialistične stranke.

Točka 3.: Tujejezični klubi in lokalne organizacije lahko sestavijo narodne odbore, ki naj vodijo propagando v svojem jeziku, kot z izdajanjem časopisov, periodičnih listov, brošur, z organiziranjem govorniške in predavateljske turneje in da pospešujejo agitacijo in organizirajo med tistimi, ki so njihove narodnosti. Delo takih odborov mora biti pod nadzorstvom narodne eksekutive in v soglasju načel, platforme in ustave Socialistične stranke.

Točka 6 pravi: Ko je jezikovna federacija organizirana morajo klubi, ki so k njej priključeni, kupovati svoje znamke od svojih državnih tajnikov po isti ceni, kot jo plačajo angleško govoreče organizacije. Državni

ljajnik mora odračunati vsak mesec tozadevnim krajevnim organizacijam svoto, ki je enaka polovici tega, kar plačajo angleško govoreči klubi pri svojih krajevnih organizacijah, kakor mora tudi odračunati za vsako po takem tujejezičnem klubu prodano znamko 10c organizaciji in odboru za propagando dotične federacije, skupaj s preglednim poročilom, o razpečenih znamkah tozadevnim klubom."

Propozicija kot se glasi iz teh točk, glede odračunavanja denarja, je ravno narobe, kot poslujejo narodnostne federacije pri Socialistični stranki danes. Ni mi sicer znano iz kakšnih vzrokov predlagajo sedanjemu sistemu ugovarjajoče stranke gornje točke kot priporočilo narodni konvenciji, toda čisto jasno je, da ciljuje za kontrolo organizatoričnega sistema v federacijah. Rezoniranje za njihovo postopanje izgleda, da izvira iz sledečih postavk: Socialistično stranko je treba centralizirati; to se more doseči popolno le tedaj, če se odpravi sistem federacij, pod katerim operirajo v Socialistični stranki danes.

Poizkušnje, da se odvzame narodnostnim federacijam njihovo avtonomijo, niso nove; da so zopet obnovljene samo pokazuje, da so v Socialistični stranki le vedno sile, ki jim nasprotujejo. Dosedaj so se te poizkušnje izjalovile edino vsled pametnega ravnanja državnih odborov in strankine eksekutive. Ali naj bo v bodoče drugače? Iz gornje propozicije bi človek sklepal, da bi bilo kaj takega mogoče. Zakaj? Morda zato, ker odgovarja situaciji?

Poglejmo.

V teku vojne in po ruski revoluciji so nekatere federacije "prekoračile mejo", vsled česar je treba odrediti kazni. Kazen komu? Socialističnemu gibanju, seveda! Drugače ni mogoče!

Iz naše prakse iz preteklih časov vemo, da je avtonomija v organizatoričnem delu socialističnega gibanja v deželi raznih narodnosti kot je Amerika, pametna, in smo tako tudi postopali. Z avtonomijo nismo nimali "avtonomije", ki gre preko organizatoričnega dela, to je preko sredstev, ki omogočujejo, da more organizacija izvrševati delo, ki je v soglasju socialistične propagande, kot je odkazana potom strankinih funkcij — s kratka avtonomija, ki pomeni vzdrževanje socialistične literature, knjig, časopisov, govornikov, shodov itd. Z drugimi besedami: treba je imeti gl. odbor s svojim centralnim uradom. Tak urad je urad tajnika-prevajalca, ki dela v soglasju ostalih funkcionarjev tozadevnih narodnostnih skupin in z uradniki Socialistične stranke. Vse take funkcije morajo temeljiti naravno na proračunih.

Kako pa naj federacija funkcionira pravilno vse socialistično gibanje, če bi bilo odvisno od dohodkov, o katerih se ne bi vedelo, če pridejo ali ne? Seveda, te reči, bi bile v pravilih, toda mi imamo mnogo reči v pravilih, ki se radi dobrih in zadostnih vzrokov ne morejo izvršiti, tudi če bi jih radi izvršili. In glasom gornje propozicije bi bil tak proračun za jezikovne federacije pod kontrolo raznih državnih in lokalnih odborov, ki bi dobivali od državnih organizacij obratne, zelo spekulativne za funkcionarje takih federacij. Nobene odgovornosti za socialistično propagandno delo pri takih jezikovnih skupinah ne bi bilo vštete. Pomenilo bi samo kontrolo nad dohodki za državne organizacije, ne pa kontrole nad izdatki za jezikovne skupine.

Vsled tega ne vrjamem, da mislijo sodrugí, ki predlagajo gornjo propozicijo, da je treba centralizirati stranko na tak način, ali da mora biti stranka centralizirana za vsako ceno, ne glede na to, kaj zadene s tem delo za socializem, ki je najbolj poznano tistim, ki so ga vstanju opravljati med milijoni delavcev tujezemskih narodnosti v Ameriki. Ne, socialisti ne centraliziramo reči samo-radi imena, ampak ker včasih imajdemo, da služijo take metode bolje namenom v razmerah pod katerimi moramo delati. In ne samo centraliziramo radi teh vzrokov, temveč dopuščamo tudi avtonomijo radi teh vzrokov. Mi smo dovolili avtonomijo jezikovnim federacijam radi, teh vzrokov, in odklonili smo sprejetje enainvajsetih točk, predloženih po moskovski Internacionali iz istih vzrokov. Ne sentiment, temveč razmere, pod katerimi moramo živeti

in delati, so za nas odločujoč faktor pri izbiranju naše taktike.

Ali imajo proponentje zgoraj navedenih točk boljše vzroke za odpravo sedanjega stališča narodnostnih federacij pri Socialistični stranki, kot so nam bili znani do danes za vzdrževanje tega stališča? Če je temu tako, tedaj bi jih rad poznal.

Gospodarske in družabne sile delajo prav sedaj v naši sredini za veliko deželo enovrstnih prebivalcev ali bolje duše, ki bo rodila enovrstno novo Internacionalo; toda ker se to vrši, moramo biti li tudi mi tako nespametni in udariti samega sebe v obraz?

Kdo so tiste sile, ki skušajo zavesti Socialistično stranko v temno stranpot in potom nje kaznovati socialistično gibanje?

TISKOVI FOND PROLETARCA.

XV. Izkaz.

NOKOMIS, ILL. Soc. klub štev. 128	\$10.00
CHICAGO, ILL. Joško Oven	7.00
FOREST CITY, PA. Vide Grm	1.00
EAST HELENA, MONT. J. B. Mihelich	1.00
WEGEE, O. Jacob Tomšič	.50
SOMERSET, COLO. Anton Majnik	.50
AURORA, ILL. John Blasich	.50

Skupaj \$20.00
Zadnji izkaz \$1,635.01

Skupaj \$1,655.01

AGITATORJI NA DELU.

Število naročnin, ki so jih poslali agitatorji za razširjenje Proletarca.

Anton Ocepek, Clairton, Pa.	3
Charles Boitz, Pa.	2
Lovrenc Gorjup, Cleveland, O.	5
Frank Bregar, Avella, Pa.	1
John B. Mihelich, E. Helena, Mont.	4
Louis Zakrajšek, Minn.	2
Louis Sakšek, Ralplton, Pa.	3
A. Zornik, Herminie, Pa.	2
Ig. Slabe, Cleveland, O.	1
Mike Podboy, Collinwood, O.	2
F. Z., Chicago, Ill.	3
Aug. Komar., Cleveland, Ohio	10
Louis Urbancich, Detroit, Mich.	1
Jerry Alesh, Cleveland, O.	2
C. P., Chicago, Ill.	1
Frank Maroh, Milwaukee, Wis.	5
Paul Chesnik, Canonsburg, Pa.	1
Frank Copi, Springfield, Ill.	2

V vrste naših agitatorjev so se priglasili, Frank Copi iz Springfieldd, Ill.; A. Bertl iz Herminie, Pa. in Viktor Koklich iz Somerset, Colo. Novim sobojevnikom in agitatorjem za naš tisk kličemo: dobrodošli v vrstah aktivnih borcev za propagando razredno zavodne misli med slovenskim proletarijatom v Ameriki! Sodrugi in somišljeniki po naselbinah naj kar največ mogoče sodelujejo z našimi agitatorji. V naselbinah pa, kjer nimamo aktivnega zastopnika, naj se priklasi kak somišljenik, ki je pripravljen žrtvovati nekaj prostega časa in tako pomaga širiti naše bojovno glasilo med maso delavstva, kjer še ni prodrla misel razredne zavesti, ter jih tako pridobimo v bojovno armado mednarodnega proletarijata. Kdor želi sprejeti zastopništvo, naj nam sporoči, da mu pošljemo vse potrebne stvari. Naprej za naše orožje — naš tisk!

Upravništvo.

PIKNIK V RIVERVIEW

priredi tudi letos socialistična organizacija okraja Cook (Chicago), ki se vrši v nedeljo, dne 12. junija. Dobiček je namenjen socialističnemu časopisju. Slovenci v Chicagi dobe vstopnice lahko pri članih kluba št. 1, ali pa v upravništvu Proletarca, 3639 West 26th Street.

POROČILO O RAZPEČANIH ZNAMKAH J. S. Z.

V MESEJU MAJU 1921.

Država	Mesto	Redne znamke	Dualne znamke	Prejemniki	Gl. stanu Soc. stranke	Delavčin in okrajnim organizacijam	
Ark.	Ft. Smith	10	4	\$4.40	\$1.40	\$1.75	
Ill.	Springfield	12	6	5.70	—	—	
"	Waukegan	7	—	2.10	—	—	
"	Chicago 1	33	—	9.90	—	—	
"	Virden	20	—	6.00	—	—	
"	Chicago 224	5	3	2.55	—	—	
"	Auburn	44	—	13.20	13.00	15.87	
Kan.	Skidmore	4	—	1.20	—	—	
"	Gross	7	3	3.15	1.40	1.75	
Iowa	Madrid	7	—	2.10	.70	.87	
Mich.	Detroit 114	30	—	9.00	3.00	3.75	
Ohio:	Collinwood	20	—	6.00	—	—	
"	Girard	13	—	3.90	—	—	
"	Cleveland	60	—	18.00	—	—	
"	Glencoe	11	1	3.65	10.50	13.12	
Pa.:	Wick Haven	16	—	4.80	—	—	
"	Forest City	7	2	2.80	—	—	
"	Herminie	32	8	12.40	—	—	
"	Hostetter	9	1	3.05	—	—	
"	Avella	34	16	15.80	—	—	
"	Alliquippa	20	—	6.00	—	—	
"	W. Newton	25	1	7.85	—	—	
"	S. View	33	—	9.90	—	—	
"	Greensburg	9	—	2.70	—	—	
"	Sygan	15	—	4.50	—	—	
"	Cuddy	32	—	6.60	26.00	32.50	
Utah:	Murray	12	8	6.40	2.00	2.50	
Skupaj		527	53	\$173.65	\$68.00	\$72.11	
Rednih znamk razpečanih							527
Dualnih znamk razpečanih 53 parov je							106
Skupaj							633
Konvenčnih znamk razpečanih							184

Na generalnega pravnika Daughertya so nekateri dobri ljudje apelirali naj prepove pretep, ki se bo vršil med Dempseyem in Carpentierjem v New Jerseyu. Za ta pretep se vrše velikanske priprave in bo za Zedinjene države letos najvažnejši dogodek. Stave presegajo menda že par milijonov dolarjev. Pretep bodo prišli gledat ljudje iz vseh krajev republike in vozili bodo posebni vlaki. Za sedeže in stojišča v areni se plačujejo visoke svote. Vsak večji ameriški meščanski dnevnik posvečuje tej stvari najmanj eno stran gradiva in številne slike.

Kar so za Špance bikoborbe, kar so bile za Rimljane gladijatorske igre, to so za Amerikance rokoborbe. Dobri ljudje se zgražajo nad tem ostankom barbarizma, pa hočejo, da se taki pretepi prepovedo. Tega ne bodo dosegli, ne še dotlej, dokler ljudstvo čuti nekako potrebo za take igre, ki segajo nazaj v davno prošlost človeka. Kdor hoče študirati, kakšna je masa kadar podivja, naj gre gledati "fight" med Dempseyem in Carpentierjem.

Wrangel bo baje poslan z ostanki svojih raztepenih čet v Sibirijo, da se bo tam zaeno s Semenovom boril za osvoboditev ruskega ljudstva izpod sovjetske tiranije. Francozi nikakor ne morejo pozabiti svojih milijard posojenih ruskemu carizmu. Pa zapravljajo nadaljne milijone s pustolovskimi poizkusi zlomiti moč sovjetske vlade. Revolucionarne Rusije ne morejo poraziti toda njenemu ljudstvu prizadevajo z večnimi boji ogromno gorje. Nekoč bo nekdo v Franciji plačeval, oziroma jih bo precej, ki bodo plačevali.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Chicago, Ill.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO R. F. D. 2 Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVIČ, 324 Ohio St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 2, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 535 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 955 Addison Rd., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 13, West Mineral Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1. Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St. Springfield Illinois.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.
Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljčno prošeni pošiljati vse dopise navarnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expressih, ali Bančnih denarnih nakaznic, kakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IZ GLAVNEGA URADA S. D. P. Z.

S. D. P. Zveza je pričela v smislu združitvene pogodbe, katera je bila od članstva potom splošnem glasovanju sprejeta, posloovati v uradu S. N. P. J. 2657—9 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Zunanje združevalno delo med S. D. P. Z., in S. N. P. J., je bilo dovršeno s postavnimi dovoljenji za združitev in notranje delo je pričeto.

Notranje združevalno delo je torej v teku, katero upamo, da bo v doglednem času vsestransko povojno rešeno.

V smislu združitvene pogodbe zveza še vedno posluje s svojim glavnim tajnikom kot dosedaj, edina, da je vse pošiljate naslovljati na skupni glavni urad kot zgoraj navedeno.

Vse zadeve z eventualnimi pritožbami vred, ki so bile namenjene peti redni konvenciji zveze, bodo rešene na prvi konvenciji združene organizacije, takozvani združiteni konvenciji, katera se bode vrila kakor hitro mogoče.

Vsed spremembe urada je poslovanje v glavnem uradu znatno zaostalo, kar pa bomo skušali nadomestiti v prihodnjih par tednih.

Ker bodo v nekaj mesecih vsi člani zveze preneženi na ime SNPJ, priporočamo vsem zvezinim društvom v naselbinah v katerih obstoji društvo SNPJ, da v bodoče ne sprejemajo novih članov v zvezina društva, temveč priporočajo njih kandidate društvu SNPJ.

Preskrbljeno je, da bodo vsi člani zveze v bodoče prejeli obligatno tedensko izdajo Prosvete, kakor hitro so naslovi uposlani upravništvu lista. Vsi člani naj skrbijo, da bodo imeli društveni tajnih njih prvi naslov, da bodo list redno prejeli.

Blas Novak, tajnik S. D. P. Z.

Japonski prestolonaslednik princ Hirohito je obiskal Anglijo in Francijo. Povsod je imel sijajen sprejem, kakršnih so bili vajeni člani vladarskih radbin še pred svetovno vojno. Pravili so, da ne bo po vojni več toliko rojalističnega pompa, toda obisk Hirohita je pokazal, da imajo v Londonu in Parizu še dovolj denarja za take stvari.

Zanimivo pri tem je, da visoka angleška in francoska gospoda ne ve, če je Hirohito res Hirohito. Nekateri listi z vso resnostjo domnevajo, da je japonska cesarska hiša v sporazumu z japonsko vlado poslala neko prestolonasledniku podobno osebo, da igra njegovo vlogo pri evropskih obiskih. Navsezadnje je to čisto vseeno, kajti, če je princ tako neznan in tak bedak, da ga nihče ne pozna, potem ne dela razlike, kdo da igra prestolonaslednika. Prestolonasledniki so navadno ignorantje, katere opeva prodano časopisje in ljudje, ki smatrajo kleptazenje za največjo čast. Ljudstvo, neumno kakor je, pa verjame v neštivilne dobre čine, ki jih izvršujejo kralji, cesarji in principi. Kakor da so samo vladarji dobri ljudje. En princ poda revežu kos kruha, pa ga bodo opevali v vseh šolskih knjigah v monarhistični državi. Ravno radi takih opevanj jih je med ameriškimi Jugoslovani še precej, ki pretakajo na skrivnem solze za pregnanimi Habsburžani.

Kdor dela za socializem, ima zadoščenje, da dela za nekaj vzvišenega, za nekaj idealnega, zato ne pričakuje plačila v zlatu. Drugi, egoistični ljudje se posmehujejo takim delavcem. Neumni so. Zakaj ne bi delali rajše zase, mesto da se mučijo z delom za socialistično propagando. Saj tega dela nihče ne plača. Tako ne govore samo nezavedni delavci, ampak tudi mnogi taki, ki se včasih vendar radi pokažejo kot socialisti, če se jim izplača.

SAMO EDEN TITIAN JĚ BIL NA VSEM SVETU.

Titian ali Tiziano Vecellio je bil eden najslavnjših slikarjev na svetu. L. 1532 je naslikal v Bologni portret cesarja Karla V., za kar je bil povišan v grofa in odlikovan z redom viteštva zlatih ostrog in tudi njegovi otroci so postali pleemnitashi cesarstva — za slikarja izredno odlikovanje. Kritike, ki so letele proti Karlu V., ker je Titiana povzdignil v plemstvo, je ob neki priliki, ko so se zbrali protestujoči principi, zavrnil sledeče: "Poznam veliko princev in kraljev, ampak sem prepričan, da je samo en Titian na vsem svetu". In danes pravi mnogo ljudi v

Zedinjenih državah in Kanadi: "Mi poznamo veliko število zdravil proti želodčnim nerednostim, ampak samo eno je, na katerega se lahko zanesemo: Trinerjevo grenko vino". Na primer, Mr. Frank Novak nam je dne 15. maja pisal iz Brooks, Oregon, sledeče: "Trinerjevo genko vino je v resnici dobro zdravilo. Bolan sem bil sedem mesecev, ampak odkar uživam Trinerjevo grenko vino, se počutim mnogo bolje". Torej kadar pridete v lekarno ali k trgovcu z zdravili, zahtevajte Trinerjeve remedure.

CENIK KNJIG

ki jih ima v zalogi Proletarec:

Leposlovne knjige, romani, povesti in črtice.

Naša leta, (Milan Pugelj)	1.00
Krpanova kobla. (Jos. C. Oblak)65
Zapiski Tine Gramontove, (Vlad. Levstik) vez. v plat. 1.00	
Gadje gnezdo, (Vladimir Levstik) vezana v platno..	1.00
Kmečke povesti. (Florijan Golar).....	.75
Zajedalc. (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno ..	1.75
Anfisa. (Leonid Andrejev), drama v štirih dejanjih...	.60
Jurkica Agičeva, (Ka. Šandor-Gjalaki), povest, 360 strani, broširana 90c, vezana v platno.....	1.30
Jug. (P. Chocholeoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana \$1.10, vezana v platno.....	1.60
Vitez iz Rdeče hiše. (Aleksander Dumas star.), zgodovinski roman, 504 strani, broširana \$1.00, vezana v platno ..	1.50
Uđovica, (I. E. Tomić), povest, 330 strani, broširana 90c, vezana v platno.....	1.30
Don Correa, (G. Keller), roman30
V zarje Vidove. (Oton Zupančič), poezije.....	.50

Znanstvene razprave, politični in gospodarsko socialni spisi, učne in druge knjige in brošure.

Za staro pravdo. (Fran Erjavec).....	.60
Naš jezik. (Dr. Joža Glonar), znanstvena razprava o slovenskem jeziku50
Slovenski pravopis. (Dr. A. Breznik).....	.50
Glavni statistički podatki države SHS. (Dr. Jože Rus) ..	.30
Zakon biogeneze. (J. Howard Moore, prevel I. M.)..	1.50
Svetovna vojna in odgovornost socializma. (Etbin Kristan) ..	.80
V novo deželo. (Etbin Kristan).....	.30
V dobi klerikalizma. (Liberatus).....	.20
Katoliška cerkev in socializem.30
Kdo uničuje proizvodnjo v malem.20
Social. knjižnica. (Dva snopiča) in "Naša bogastva" ..	.10
Zadružna prodajalna ali konsum10
O konsumnih društvih15

Razno.

Najnovije informacije o dobavi državljanstva Zedinjenih držav40
Spoved papeža Aleksandra VI.20
Ameriški družinski koledar, vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 1920, 65c; letnik 1921,	1.00
"Proletarec", vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik 1920 ..	7.00

Angleške knjige.

100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota	1.20
The Brass Check. (Upton Sinclair). Študija ameriškega žurnalizma, broširana 60c; vezana v platno.....	1.20
The Profits of Religion. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese ..	1.20

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete pošne znamke.

PROLETAREC,

3639 W. 26th St.

Chicago, Ill.

ČRNI IN BELI ŽIDJE V INDIJI.

Med številnimi rodovi in narodi, ki so se v teku tisočletij nastanili v Indiji so se najdalj obdržali Židje. Največ jih je v Cochinu, kjer imajo lastne občine. Ti židje pa so dvoje vrste in se ločijo med sabo. En rod je ohranil vero, navade, običaje, obleko in tudi svojo belo polt. Ti se nazivljejo beli Židje. Naselili so se v Indiji po drugem razrušenju Jeruzalema okoli l. 68. po Kristusu. Drugi rod pa, ki je prišel v Indijo takoj za Feničani približno 1000 let pred Kristusom je ohranil samo vero in nekaj pristno židovskih značajev in lastnosti. Sicer so izpremenili ti Židje vse. Postali so črni in dobili široke navzgor zavihane nosove, imajo okrogle obraze in črne kodraste lase. Beli Židje so jako ponosni in se imenuje "Beli domačini". Žive v dobrih razmerah in se smatrajo za boljše in več vredne kot so njihovi črni bratje, s katerimi nimajo posebnega prijateljstva. Tudi se ž njimi, kakor tudi z drugimi rodovi, prav malo mešajo in se ženijo le med sabo.

Nekdaj se je delavcu lahko odpustilo, če je sredi vse bede tega sveta popotoval kakor ubog romar po samotnih potih. Dandanašnji pa je delavsko gibanje tako razvito, delavska organizacija tako razširjena in socialistična stranka tako znana, da se ne more izgo-

varjati: Nisem vedel. Kdor sedaj ne ve, kje je delavčev prostor, kaže le nemarnost. In to je greh.

Če bi delavei tako dobro ravnali, da imajo skupne interese, kakor razumejo vladarji, ne bi bili sužnji.

Trgovina z mešanim blagom

Zaloga vsakovrstnega blaga, spodnje obleke, čevljev, klobukov in lepotičja za ženske, raznovrstnih ur itd.

Pridite in se prepričajte.

Kdor izreže ta kupon in ga zaeno s tem oglasom prinese seboj, mu damo pri vsakemu nakupu 5% popusta. NE PREZRITE TEGA!

J. KORECEK 1244 WEST 18th STREET CHICAGO, ILLINOIS**TRGOVINA Z
ŽELEZNINO**

Česke Kose, importirane iz starega kraja,	
cena	\$2.75
Ceški importirani srp	\$.95
Klepalno kladivo in habca	1.80
Nakosišče35

Importirane Solingerjeve angleške britve, garantirane	\$4.95
Importirane Solingerjeve britve	3.50
Solingerjeve poniklane škarje	2.50
Škarje iz angleškega jekla	1.80
Jermen za brušenje britev	2.50
Jermen drugega izdelka za brušenje britev	1.85

Stroj za striženje las	3.50
Stroj za striženje las št. 1	1.95

Pišite po naš cenik najboljših vsakojakih pušk.

1/2 palca debelosti mehke cinkove cevi	\$.45	čevlji
1/2 palca debelosti bakrene cevi35	"
1/2 palca debelosti bakrene spojene cevi75	kos
Veliki bakreni lijak65	"

Zastonj damo vsakemu, ki kupi britvo od nas en brusilni kamen.

Obiščite našo trgovino, da vidite našo bogato zalogo železnine, orodja itd. Za naročila po pošti priložite money order ali "cashier's check".

Imed vseh vzrokov narodnega sovraštva je nevednost največji.
—H. Th. Buckle.

“ČAS”

je edina slovenska revija v Ameriki. “Čas” prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinjske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mičnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

List shaja mesečno na 44 straneh in stane samo \$3.00 na leto, za pol leta \$1.50. Naroča se pri “Čas”, 1037 Addison Rd., Cleveland, Ohio.

NAROČNIKE,

ki jim je naročnina potekla, prosimo, naj jo takoj obnove. Ne čakajte tirjatve iz upravnštva. S točnostjo nam prihranite delo in ob enem pomagajte listu, ki v časih je draginje tako zelo potrebuje pomoči.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki

JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 Blue Island Avenue

CHICAGO, ILL.

MI tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce.

“PROLETAREC” se tiska v naši tiskarni.

Največja slovenska zlatarska trgovina

FRANK ČERNE

6033 St. Clair Ave.,

Cleveland, Ohio

Ure, verižice, prstane, broške, zaprstnice, medaljonške, itd.

Popravljamo ure po nizki ceni.

Podružnica Columbia Gramofonov in gramofonskih plošč slovenskih in drugih. Se prodaja na mesečna odplačila.

Pišite po cenik, kateri se Vam pošlje brezplačno.

Najboljše blago.

Najnižje cene.

FRANJO PUHARIC

Prodajamo gramafone katere izdelujemo v lastni tovarni

Naši stroji so okusno izdelani in dajemo zanje garancijo.

Preje, predno kupite gramafon, pridite in si oglejte naše stroje.

CHASE PHONOGRAPH

1332 West 18th St.

Chicago, Ill.

NAROČITE!

Za \$5.00 pošljemo sledeče knjige:

Anfisa, drama v štirih dejanjih, spisal Leonid Andrejev; cena 60c;

Za staro pravdo, spisal Fran Erjavec, cena 60c;

Svetovna vojna in odgovornost socializma, Etbin Kristan, cena 80c;

V novo deželo, Etbin Kristan, cena 30c;

Katoliška cerkev in socializem, cena 30c;

Don Correa, roman, cena 30c;

Jug, zgodovinski roman, 616 strani, vezan v platno, cena \$1.60;

Vitez iz Rdeče hiše, zgodovinski roman, 504 strani, vezan v platno, cena \$1.50; skupaj \$6.00. Vse te knjige vam pošljemo za \$5, poštne prosto. Naročila pošljite Proletarcu.

Izšla je nova knjižica **NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV**. Vsakdo, ki želi postati ameriški državljan, bo dobil v tej knjižici vse potrebne informacije. Poleg slovenskega ima ta knjižica tudi angleško besedilo. Naročila pošljite Proletarcu.

Oglašajte priredbe vaših klubov in društev tudi v Proletarcu. Ako jih oglašate v drugih listih, zakaj jih ne bi tudi v Proletarcu, ki je glasilo in last slovenskega delavstva, organiziranega v J. S. Z?

Telefon Canal 4340

Jugoslovanska trgovina s cveticami

V trgovini vedno sveže cvetlice za ples, svatbe, pogrebe itd.

Imamo zaprte in odprte avtomobile za krste, poroke, pogrebe in za vse druge potrebe.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Med Throop in Blue Island Ave.

Slovenecem priporočamo v posečanje

KAVARNO MERKUR

3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S. R. Z. in Proletarca.)

Dobra kuhinja : : : : :

: : : : : Dobra postrežba.

KARL GLASER, imeitelj.

Občinstvu priporočamo v naklonjenost krojaško delavnico

Božidar Knafl

1313 West 19th Street

Chicago, Ill.

Gene zmerne dele trpežno in lično

Popravljamo, čistimo in likamo

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim strokrajskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel s starim krajem,

obrnite se na tvrdko

ZAKRAJSEK & CESAREK

70—9th AVE.

NEW YORK, N. Y.

JOSEPH C. WILIMOVSKY Urar, Zlatar, Optik

1840 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO, ILL. Tel. Canal 60

Solidno blago po zmernih cenah
Najstarejša zlatarska trgovina
na Blue Island Ave.

FARME

V PINETOWN, NORTH CAROLINA

ZA POJASNILA PIŠITE:

A. H. SKUBIC & CO., PINETOWN, N. Carolina.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Ali je vaš jezik
pobeljen?

Ako je, vzemite to naznanje kot za
svarilo. Jezik, ki je pokrit z belo ali
rjavo plastjo navadno pomeni, da
so v neredu jetra in prebavni
aparati.

Severa's
Balzol

(preje Severov Življenjski balzam)
in balzamske tablete, kakor tudi te-
kočina in tablete skupaj, popravi
tako pokvarjenost. Popravi jetra,
povzroča tek in uredi prebavo.
Pravo zdravilo za ponavljajoča se
zaprtja. Cena 85c. Pri lekarjih.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.

Modna trgo-
vina. Velika
zaloga moš-
kih, ženskih
oblek, izde-
lanih po
najmoder-
nejšem kro-
ju. Cene
nizke.

CARL STROVER
LAWYER
and
COUNSELLOR

133 W. Washington Street,
CHICAGO, ILLINOIS.
Telefon: Main 3989.

MODERNA KNJIGOVEZNICA.

1919 Blue Island Ave.,
Chicago, Ill.

Okusno, hitro in trpežno dela za
privatnike in društva. Sprejemamo
naročila tudi izven mesta.

Imamo moderne stroje. Nizke cene
in poštena postrežba.

H. L. BATEK in RUD. ŠEJNA,
Lastnika.

Prijatelj delavca

PAIN-EXPELLER

Tvorniška znamka reg. v pat. ur. Zdr. dr.

Slaven že več kot 50 let.

Glejte za tvorniško znamko
SIDRO.

Naročite knjige "Za staro prav-
do" in "Don Correa". Obe pošlje-
mo za 90c.

SLOVENC I

pristopajte k

**SLOVENSKI NARODNI POD-
PORN I JEDNOTI.**

Naročite si dnevnik "Prosveta".
List stane za celo leto \$5,
pol leta pa \$2.50.

Vstanavljajte nova društva.
Deset članov(ic) je treba za
novo društvo. Naslov za list in
za tajništvo je: 2657 So. Lawn-
dale Ave., Chicago, Ill.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

**Mi pošiljamo denar v
vse kraje Slovenije,**

**Hrvatske,
Srbije,
Dalmacije,**

in

**druge dele
Jugoslavije.**

Vse denarne pošiljatve garantiramo.

American State Bank

1825-1827 Blue Island Avenue,
CHICAGO, ILL.

J. F. Štešina, pred.

A. J. Krasa, blagajnik.

Jugoslovanski pogrebnik in balzamovač

Naša tvrdka je opremljena z vsemi potrebščinami, ki pridejo v poštev pri balzamiranju in ureditvi pogrebov.

Za tiste, ki nimajo doma prostora za postavljanje mrtvaških odrov, imamo urejeno posebno kapelo.

Na razpolago kočije in avtomobili ob vsakem času.

JOSIP PAVLAK, lastnik,

1814 So. Throp St. Chicago, Ill.
Telefon Canal 5903.

Naznam bratom Slovincem, Hrvatom in Srbom, da sem odprl moderno

KROJAŠKO DELAVNICO

Izdelujemo vsakovrstna moške in ženska oblačila, čistimo, likamo in popravljamo.

Izdelujemo tudi sokolske kroje in nabavljamo sokolske potrebščine. Solidno delo, cene zmerne. Slavnemu občinstvu se priporočam v naklonjenost.

Frank Novosel

KROJAČ

1113 W. 18th St

Chicago, Illinois

Franjo Halauš

Moderna

Krojaška

Delavnica

Izdelujem obleke po meri, čistim in popravljam.

DOBRA IN TOČNA
POSTREŽBA.

1803 S. Throop St., Chicago, Ill.

TEL. CANAL 1395

ANTON KARA

1161 W. 18th St.

CHICAGO, ILL.

Trgovina s čevlji

V zalogi potrebščine za čevljarje.

CENE NIZKE

POSTREŽBA TOČNA

Slavnemu občinstvu se priporočam v naklonjenost

ANTON KARA